YARIM AY

ATATÜRKE AİT KÜÇÜK HATIRALAR
RAGIP ŞEVKİ

EN BÜYÜK TESELLİ
[Nefis bir hikâye]
MÜKERREM KÂMİL SU

JÜBİLE
[Bir Rus hikâyesi]
NİHÂL YALAZA

SARAYDA HAŞMETLİ BİR ÖLÜ
[Tarihi musahebe]

EBEDÎ ATATÜRK

İKİ YIL EVVEL BUGÜNLERDE ARAMIZDAN AYRILMIŞTI

15 Krş.

BU SAYIDA:
Valide Bağı Prevantoryomunda Bir Saat
[Çok Güzel Bir Röportaj]

No. 123

Yarım-Ay
AİLE VE GENÇLİK MECMUASI

Yılbaşından itibaren yepyeni bir şekilde çıkıyor

SARIŞIN MELEK

(RAGIP ŞEVKİ)

Henüz ondördüne basmış güzel ve küçük bir kızla otuzuna yaklaşan bir erkeğin aşk romanı

YAKINDA „YARIM AY"DA TAKİP EDECEKSİNİZ

●●●

KENARDA KALMIŞ YAZILAR

„YARIM AY„ Yılbaşından itibaren okuyucularına edebi bir ziyafet vermeğe hazırlandı: Türk edebiyatının en kıymetli imzalarının Arap harflerile yazılıp bir köşede kalmış olan nefis hikâya, nesir, makale ve şiirlerini neşredeceğiz.

En güzel yazılarını okuyacağınız imzalardan bazıları:

Ömer Seyfiddin — Yakup Kadri — Ahmet Rasim — Halit Ziya — Süleyman Nazif — Refik Halit — Recai zade Ekrem — Faik Âli — Ruşen Eşref — Reşat Nuri — Mehmet Akif — Cenab Şahabettin — Rıza Tevfik — Sami Paşa Zade Sezai — Falih Rıfkı — İ. Hikmet — Hüseyin Cahit — Ziya Gökalp — Mithat Cemal — Hamdullah Suphi Mehmet Rauf — Ercüment Ekrem Enis Behiç — Peyami Safa — Hakkı Suha — Salâhattin Enis — Halide Edip — M. Turhan Tan — Aka Gündüz — Hüseyin Rahmi — Ahmet Refik — Musahip zade Celâl — İbnirrefik Ahmet Nuri ilah.....

YARIM AY'da göreceğiniz bazı imzalar

ERCÜMEN EKREM TALU

Değer'i edibimiz her sayıda nefis üslubile eski günlere ait her biri ayrı kıymette ve güzellikte yazılarını verecek.

●

MAHMUT YESARİ

Türk edebiyatına yüzlerce nefis eser vermiş olan değerli roman ve hikâyecimizi eskisi gibi her zaman sahifelerimizde bulacaksınız.

●

İBRAHİM ZATİ ÖGET

Değerli doktorumuz her sayıda „doktorumuz ne diyor?„ başlığı altında faydalı tıbbî yazılarını neşredecektir.

●

MÜKERREM KÂMİL SU

Genç roman ve hikâyecimiz bundan sonra da en güzel hikâye ve romanlarile „Yarım Ay„ sütunlarında bulunacak.

●

SELÂHADDİN GÜNGÖR

Matbuatın bu en emektar gazetecisi mecmuamızın her sayısında size yeni mevzularda dikkata şayan röportajlarını okutacak.

İBRAHİM HOYİ

Birçok değerli tercümelerile yazı ve edebiyat hayatımıza müteaddit eserler kazandıran arkadaşımızı „Yarım Ay„ sütunlarında göreceksiniz.

●

RAGIP ŞEVKİ

„Yarım Ay„ okuyucularının çok iyi tanıdığı genç roman ve hikâyecimiz her sayıda yine en güzel yazılarını okutacak.

●

MUAZZEZ TAHSİN BERKANT

Yeni sayıdan itibaren genç romancımızın Stefan Zweig,den dilimize çevirdiği „Meçhul Sevgili„ romanını tefrikaya başlıyoruz.

●

ORHAN URAL

Genç karikatüristimizin bir çok güzel eserlerini bundan sonra „Yarım Ay„da bulacaksınız.

●

NUSRAT SAFA COŞKUN

Matbuatın bu en genç röportörü bundan sonra en enteresan röportajlarını „Yarım Ay„a verecek.

●

MEÇHUL SEVGİLİ

MUAZZEZ TAHSİN BERKANT

ın Stefan Zweig'den dilimize çevirdiği nefis bir aşk romanı

YILBAŞI SAYISINDAN NEŞRE BAŞLIYORUZ.

●●●

Bundan Başka

Cahit Uçuk — Enver Naci — İlhan S. Tanar — Nihal Yalaza — Rebia Şakir — Ekrem Sabit — Gavsi Ozansoy — Muazzez Kaptanoğlu — Osman Tugrul — Niyazi Acun — Osman Nuri Peremeci — Ali Enver — Hulûsi Günay — Ş. Y

HER SAYIDA "TÜRK EDEBİYATINDA KADIN ROMANCILAR„DAN BİRİ

Suad Derviş — Güzide Sabri — Peride Celâl — Kerime Nadir — Muazzez Tahsin — Halide Edip — Cahid Uçak Mükerrem Kâmil Su ilh...

●●●

YARA

KERİME NADİR

ın bu güzel romanı da devam edecektir. Gelecek sayıda bundan evvel çıkan kısımların bir hülâsasını bulacaksınız.

●

ATATÜRKE
Ait Küçük Hatıralar

ATATÜRK maddî varlığile aramızdan çekileli tam iki yıl oldu. Fakat buna rağmen o hâlâ içimizdedir. Zaman zaman değil, hemen heran onu hatırlatacak birşey görüyoruz ve içimiz yanıyor. Bir mecliste onun bahsi açıldığı zaman bir çoklarımız onu gözlerimizle gördüğümüz, kulaklarımızla dinledidiğimiz için bildiklerimizi anlatmaktan zevk duyuyoruz. Onun doldurduğu hava içinde yaşamanın tadını hatırlıyoruz, birçok zarif nüktelerini, kuvvetli hitabelerini, manâlı ve ince münakaşalarını, harikulâde vak'alarını unutmuyoruz. Devlet korucusu ve millet kurtarıcısı olarak tarihe geçmiş olan bu adamın tarihî kıymet itibarile büyük bir hususiyet arzeden vak'acıklarını, nüktelerini ve hatıralarını kısa ve özlü bir ifade ile aşağıdaki satırlarda bulacaksınız.

Yazan: RAGIP ŞEVKİ

ATATÜRK bir memleket seyahatinde, büyük şehirlerimizden birinde tetkikler yapıyordu. Yazdı. Kavurucu bir sıcak vardı. Şehir dışında yeni yapılacak binalar, su ve elektrik tesisatı üzerinde meşgul olduktan sonra döndü. Şehirde tanınmış bir zatın evine misafir oldu. Ev sahibi zeki, işküzar, misafirperver bir adamdı. Bir tek kusuru ise dilinin ve vücudunun kaba olması idi. Yüksek mektep tahsilini yaptığı halde şivesini düzeltmemiş, topaç gibi vücuduna biraz zarafet katamamıştı. Atatürkün kendi evine şeref vermesile sevinç içinde çırpınan ev sahibi, Şef bahçede istirahate çekilince ne yapacağını bilmedi. Bu sırada Atatürk :

— Bir ayran içsek ! diyecek oldu.

Ev sahibi sevinçle :

— Aman Atam, ben çok güzel ayran yaparım, diye bağırdı.

Koştu, bir tabak yoğurdla bir kâse ve bir kaşık getirdi. Yoğurdu kâseye boşalttı ve ezmeğe, çalkalamağa başladı. Arasıra azar azar su katıyordu.

Bu çalkalayış esnasında birkaç damla yoğurt iri parmaklı eline sıçrayınca etraftakiler kaş, göz işaretile ev sahibini ikaza, eline sıçrayan yoğurt damlalarını göstermeğe çalıştılar. Fakat Atatürk farkına vardı. Başını etrafındakilere çevirerek :

— Bırakın canım, dedi. Ayran olmazsa, akşama cacik yaparız !

***

1935 yılının Denizciler Bayramı tes'it ediliyordu. Ankara vapuru davetlilere ve Hükûmet erkânına tahsis edilmişidi. Gece saat on bire doğru Dolmabahçe önünde Atatürk'de bu vapura şeref verdi. Davetliler sevinçle parlayan gözleri önünde gidip kendisine tahsis edilen yere oturdu. Yorgun görünmesine rağmen gülüp söyledi, etrafa neş'e ve hayat kattı. Vapur Karadenize çıktı, döndü. Marmaraya açıldı. Adaları da dolaştı. Atatürk'de neş'esini muhafaza ederek davetlilerle beraber bu güzel, mehtaplı ve sakin gecesini neş'e ile geçirmeğe çalıştı.

Biraralık oturmaktan yorgun olacakki, kalktı; köpeşte kenarında hava almak ihtiyacını izhar etti. Ağır ağır yürüyerek gövertenin ortasına geldiği zaman durdu. biraz ilerisindeki masanın kenarına dayanmışolan henüz 16 sında bir genç kıza gözü ilişti. Genç kız o kadar güzel, o kadar güzeldi ki, böyle mehtaplı, bol ışıklı bir gecede yüzünün manâsı masallaşıyor ve bambaşka bir hal alıyordu. Başı da denize akseden ayın ışıklarının pırıltısına tesadüf ettiği için, etrafında altın sarısı bir hâle titreşiyordu.

ATATÜRK'ün İstiklâl Harbinin ilk günlerine ait bir hatırası : Cephede düşmanı tarassut ederken.

Atatürk ağır ağır genç kıza yaklaştı ve onun mahcubiyetinden kıpkırmızı kesilen yüzüne uzun uzun baktı, sonra tatlı bir sesle :

— Senin adın ne kızım ? dedi.

Genç kız çok kısık, fakat çok güzel bir sesle :

— Leylâ efendim, dedi.

Atatürk'ün gök mavisi gözleri titrmeden genç kızın gözlerinde bir müddet kaldı. Baktı, baktı; uzun, uzun ve derin derin baktı ve sonra da kısık bir sesle :

— Genç olaydım, sana Mecnun olurdum ! dedi, yürüdü.

●

28 Birinci teşrin 1923 gecesi Atatürk, İsmet İnönü ve birkaç arkadaşnı Çankaya köşküne yemeğe alıkoymuştu. Yemek esnasında onlara :

— Yarın Cümhuriyeti ilân edeceğiz ! dedi.

Atatürk o gün tam 42 yaşında idi.

●

Birgün, Sakarya harbine takaddüm eden günlerde Atatürk attan düşmüş ve göğüs kemiği çatlamıştı. Cepheden Ankara'daki askerî hastahaneye dönmüş ve orada tedavi altına alınmıştı. Şimdiki Menisa Mebusu Refik İnce kendisini ziyarete gitmişti. Fakat hastaneye varmadan Atatürk'le karşılaştı. Hayret etti. Şef'in yüzü sapsarı idi. Çatlak kemiklerini sardırmış, çıkmıştı. Yüzünün hatlarından ıztırab içinde olduğu belli idi. Refik İnce kendisine istirahat rica edince, Atatürk :

— Olmaz, dedi. İstirahat ve tedavi vazife ile beraber cephede ! Ben mutlak surette orada bulunmalıyım.

— Arkası 7 inci sayfada —

VALİDE BAĞI

Prevantoryomunda Bir Saat

●

İstanbulun en güzel ve en müstesna bir yeri olan Çamlıcada kurulu bulunan Valde bağı prevantoryomu kültür ordumuzun büyük şifa kaynağıdır. Burada ömrünün bütün yıllarını Türk çocuğuna hasreden bir çok öğretmenler, yıpranmış vücutlarını örselenmiş kalplerini ve ciğerlerini dinlendirir ve bir kaç ay içinde eskisinden çok fazla bir zindegi ile ordusuna döner, mücadelesine devam eder.

Genç arkadaşımız Şükrü Saraçoğlu, İstanbulun, Ankaranın, İzmirin hattâ bütün yurdun çok iyi tanıdığı Hıfzı Nalbandoğlu ile prevantoryoma yaptığı ziyareti şöyle anlatıyor:

Vapurumuz Üsküdar iskelesine yanaştığı zaman derhal kalktık, acele ediyorduk. Kısıklı tramvayına yetişmek ayni biletin bizi Tophaneli oğluna yetiştirmesini temin edecekti.

Tramvayın içi tıklım tıklım... Meğer kompartımanın içinde karısı ve çocuğu ile beraber Amerikanın Boston şehrinden tedkik seyahatına çıkan «Leslie» adında bir ordinaryüs profesör de varmış. Elinde bir rehber durmadan karıştırıyor ve bir şeyler arayor.

Prevantoryomun genç kızlarından biri yağlı boyaya çalışıyor

Tophanelioğlunda indiğimiz zaman polis bize yaklaştı :

— İngilizce biliyor musunuz? dedi

Bu sualin cevabını Nalbandoğlu veriyor :

— Biz bilmeyiz ama, burada Leman Avni var. Amerika'dan gelmiştir. İngilizcenin Amerikancasını o bilir, o muhit aksanı ile görüşür. Neden sordunuz?

Polis elile Amerikalı aileyi gösteriyor:

— Şurada bir karı koca var, ellerinde bir kitap, bana bir şeyler soruyorlar. Anlayamadım ki... Bir tercümana ihtiyaç hasıl oldu da...

Nalbandoğlu o sırada yanımıza gelmiş bulunan genç kıza seslendi :

— Leman kızım, bakınız, bu üçler yabancı imiş.. İngilizce görüşüyorlarmış. Bunlarla konuş bakalım, belki bir yardımımız dokunur.

— Pek alâ, emredersiniz.

Genç kız Amerikalı aile ile kısa bir konuşma yaptı. Sonra amcaya döndü :

— A... Amca, Profesör daha Türkiyede tekkelerin lâğvedildiğini bilmiyor. Elindeki rehberde araba ile gidilen bir Rufaî dergâhı varmış. Onu arayıp duruyor.

Nalbandoğlu tatlı, fakat hâkim bir sesle dedi ki :

— Öyle ise ona söyleyiniz, biz o Rufaî dergâhına gidiyoruz. Evvelce rufailerin karıştığı eski bir sultan sarayına gidiyoruz. Bize refakat etsinler, kendilerinde iyi bir intiba bırakacak manzaralar gösteririz. Böylece de memleketimiz adına bir fayda kazanırız.

Leman bu sözleri tercüme etti. Yedi kişi olduk ve yola çıktık.

Prevantoryoma doğru yaklaşıyorduk. Altuni zade camii, Baltacıoğlu İsmail Hakkının evi, nihayet işte Valde bağı. Buraya gelince amca coştu. Tatlı bir sesle Urfalı Ahmedin koşmasını okuyordu.

Bülbülüm bağ gezerim,
Aşıkım dağ gezerim
Bir yerimde bir yaram var,
El sanır sağ gezerim!

Ve birden bana döndü:

— Saraçoğlu, yaralıyım, bereliyim fakat dimdik yürüyorum. Adımı değiştireceğim. Kendime şimden sonra Dikkaya denilmesini istiyo um. Nalbandoğlu tarihe karışsın. Artık Kaya, Çankaya, oh ne güzel soyadları.

Ve yine tatlı bir sesle mırıldanıyor:

Köhne bir sandala döndüm, ne dümen var, ne kürek
Dalgalar parçalıyor bağrımı düştüm (Boraya)

Kuyta bir sahil ararken bir çetin fırtınada
Çarpıyor dertli başım bir kayadan bir kayaya.

Yolun uzunluğu o kadar kısaldı ki böyle bir güzel günde böyle konuşa konuşa kıyamete kadar yürümek kabildir.

Nalbantoğlu bir aralık Amerikalı ile dil bağı yapan genç kıza döndü:

— Leman Başa, profesöre lütfen şu anlatacağımı tercüme ediniz. Fransada krallık devam ederken, bir maarif müfettişi Fransa Maarif nezaretinden Amerikaya tetkik ve tetebbü seyyahatine gönderilmiş, günün birinde, Birleşik Amerikanın Teksas eyaletine mi, bilmem neresine gitmiş, tavsiyenamesini valiye vermiş, üniversitesini gezmek için mezuniyet almış. Vali onu hususî bir adamı ile üniversiteye yollamış. Müfettiş mektebe yaklaştıkça gözlerine inanamıyor, afallıyormuş. Çünkü karşısında müheykel bir bina, Pariste bıraktığı Tuillerie sarayı dikilmiş. Üniversite diye buraya geliyor. Müdürü görüyor. Etrafı geziyor. Etüdünü yapıyor, soracaklarını sorup notlarını alıyor ve müdüre diyor ki:

— Müsaade ederseniz sizden bir sual daha soracağım.

— Buyurunuz, maalmemnuniye

— İçinde bulunduğumuz bina bizim Paristeki Tuillerie sarayına tıpatıp benziyor. Taşlarına ve çivisine kadar aynı.

— Pek doğru, biz merak ettik, Tuillerie sarayının bir modelini elde ettik. Fedakârlığımızı ilerlettik, bu sarayın eşini buraya ikame ettik. Aramızda bir fark var: Siz böyle saraylarda krallarınızı oturtursunuz, biz ise kralların kralı olan Sa Majeste Maarifi ikame ediyoruz.

İşte böyle bir ülkeden olan ordinaryüs profesörle, buluştuğumuz için tesadüfün lûtufkâr sevkine borçluyuz.

Amerikalı karı koca bu sözlerden çok mütehassis oldular. Ve memnuniyetlerini bol bol gülerek izhar ettiler. Nalbantoğlu sözüne devam ederek dedi ki:

— Onlar Tuillerie sarayında kralların kralı olan Maarifi yerleştirmişlerdir. Biz de insaniyet âbidesi olarak kullanıyoruz. Valdebağı sarayı padişahın bir kızına tahsis edilmişti. Şimdi hastalanan çocukları burada tedavi ediyoruz. Bir sultanın keyfine tahsis edilen bu sarayda binlerce sultanımız şifayab oluyor. Ebedi Şef, padişahın saltanatını yıktı. Şimdi ne kadar Türk varsa sultandır. Saltanat millete geçti. Hepimiz Sa Majesteyiz.

Lütfen bu ifademi tercüme ediniz Leman Başa!

— Başüstüne amucacığım

Genç kız söyledikçe profesörün yüzündeki izler samimî bir mana alıyor. Ve durmadan not tutuyordu.

Artık prevantoryom müdürü Yakub Margupun karşısındayız. Masasının başında muttasıl çalışan, emirler veren doktor bizi görünce:

— Buyurunuz, sefa geldiniz üstadım! diye samimî bir şekilde karşıladı.

Amca Bey:

— Bakın, Yakub Margub, size misafirler getirdim, prevantoryomun sanatoryomunu gezmek istiyorlar, müsaade eder misiniz? dedi. Sonra sesini kısarak ilâve etti:

— Bu zat, karısı ve çocuğu ile Amerikadan gelmiş, tekke arıyorlarmış. Ona inkilâbın kararlarını ve tatbikatını izah ettik, hakikatı anladı. Burayı gezmek emelindedir. Leman Başa, refikanız Hikmetin samimî ahbaplarındandır. Güzelce tercümanlık ediyor. Profesörle pek çabuk anlaştılar. Müesseseyi gezdikten sonra profesör dönmek istiyor.

Rukiye ve Leman refikanızla görüşmek emelinde, ben de Saracağlu ile birlikte Haticе Engini göreceğim. Reşadın kızı Perihanı göreceğim.

— Baş üstüne üstadım. Dahiliye şefi İngilizce biliyor. O refakat ederdi, ancak asistanı gezdirsin. Bayan Leman da tercümanlık eder. Siz de bir çeyrek saat sonra prevantoryomda kabul edilmiş usule göre

— Arkası 23 üncü sayfada —

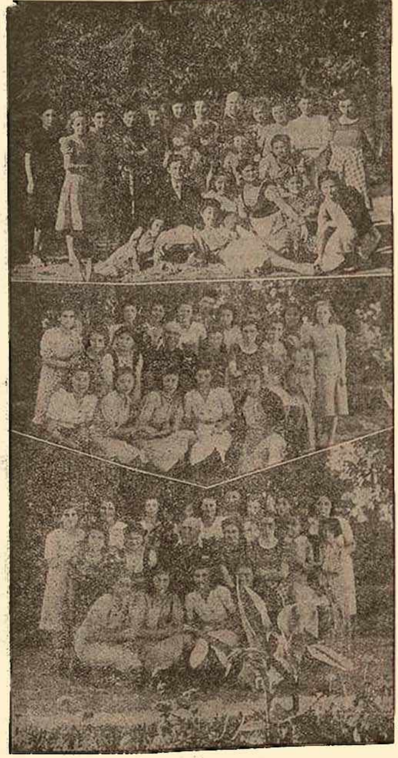

Prevantoryom kızları dinlenme saatlerinde

Amerikalı Profesör ve karısı sanatoryomun yataklı şezlongları önünde

EN BÜYÜK TESELLİ

Hazin Bir Ayrılık Hikâyesi

YAZAN:

MÜKERREM KÂMİL SU

Tren çekildikten sonra uzayıp giden raylara elemle baktım. Dünyayı boşalmış sanıyordum. Sana ne kadar alışmışım. Çok sevgili ve mukaddes birşey için olmasaydı, şüphesiz ikimiz de bu ayrılığa razı olmayacaktık. Eve dönmek istemiyordum. Ömrümün en güzel devresini içinde geçirdiğim yuvamız, artık füsununu kaybetmişti. Kapıdan girer girmez üstüme atılacak hatıralardan korkuyordum.

Her geçen dakika beni senden biraz daha ayırıyordu. Aramıza dağlar, dereler, uçsuz bucaksız yollar giriyordu. Kimbilir seni bir daha ne zaman görecektim? Yahut . . . belki de . . .

Son dakika beni hüzünle kolların arasına aldın. Başım, göğsün üstünde titriyordu. Gözlerimde yaşlar vardı. Seni göz yaşsız uğurlamak istiyordum, amma olmıyordu. Bunu yapamıyordum: Dudakların çok yanıyordu. Amma bu bambaşka bir ateşti. Şimdiden içine âkıbeti meçhul bir yolculuğun hicranı, uzun yalnızlık gecelerinin hasreti dolmuş gibiydi.

Konuşmak, o dakikada içimde kabarıp köpüren acı duyguları anlatmak istiyordum. Fakat ne söylesem ıztıraplarımı ifadelendiremiyecektim. Bunun için susuyordum. Sen de öyle . . . Amma eminim, kalplerimiz konuşuyordu. Ve biz dudaklarımızın yardımına lüzum kalmadan çok zaman olduğu gibi yine anlaşıyorduk.

İstasyondan dönüşte eşini kaybedipte zavallı başını kanatlarının arasına saklayan kuşlar gibi ürkek ve dertli idim. Eğer hayatımdaki yerin sadece bir erkeğin bir kadın hayatına bir koca sıfatı ile sahip oluşu şeklinde olsaydı ben böyle olmayacaktım. Muhakkak ki seni daha az arayacaktım. Hüznüm, yesim bu kadar hudutsuz olmayacatı. Amma ben sana o şekilde bağlanmışım ki, bunda bir kadının bir erkeğe verebileceği hislerden çok daha başka bir çeşni var. Hayatımın bütün teferrüatı ile alâkalanan seni âdeta her soluk alışımda arayorum. Bu, seni tekrar buluncaya kadar böyle olacak . . .

Dünyayı ateşe salan, milyonlarca insanın ölümüne ve perişanlığına sebep olan, istiklâller çalan, yurtlar yıkan, o azgın ve gayri meşru ihtirası kanımla boğacağım geliyor. Geceleri yatağıma uzandığım zaman kafama ateşler doluyor. Binbir hayal birbirini kovalayarak beni saatlerce uykusuz bırakıyor. Bazen sonsuz bir kuvvete sahip olduğumu vehmediyor, uzun mesafeleri aşarak gidip bir insan öldürüyorum. Böyle bir kişinin vücudunu ortadan kaldırmakla dünyayı bir âfetten kurtardığımı sanıyorum.

Bazen önümden sür'atle kayıp giden trenlere bakıyorum. Pencerelerde yüzleri sevinç ve cesaretle parlayan Mehmetcikleri görüyorum. Renk renk mendil sallayorlar. Onların da senin gibi mukaddes bir vazifeye doğru uçup gittiklerini düşünüyorum. Vatan müdafaası ... Bu, akan suları durduran, aşılmaz engelleri yenen, ayrılmaz gönülleri birbirinden çekip alan kudretli bir parola . . . Sen de bu sesin arkasından koştun diye bilsen nasıl gurur duyuyorum. Sapa sağlam vücudundan bu topraklar için faydalanır bir adam olduğun için şimdi seni daha çok seviyorum.

Ayrılacağımız günler içinde bana demiştin ki: " Bizi ancak ölüm ayırır sevgilim. Macera peşinde koşan insanlar, yenilmez sanıldığını vehmeden ordular değil..." her zaman olduğu gibi yine sana inanıyorum. Geleceksin, elbet yine bir gün dönüp geleceksin değil mi?

Şüphesiz harp felâketinin bu güzel topraklardan uzak kalmasını bütün kalbimle istiyorum. Amma birgün bir emri vakile karşılaşırsak diye de korkum yok. Lâkin buna rağmen bir türlü sensiz oyalanamıyorum. Ne okuduğum kitaplardan birşey anlayorum, ne arkadaşlarımın, ahbaplarımın dilinden . . . Kafasını muayyen bir düşünceye saplamış, işe yaramaz bir insandan farkım yok. Dört duvarına mana veren eşyanın boşaltılıp alındığı evler gibiyim. Gittiğin yerlerde beni barındıracak bir köşe bulursan beni aldıracağını vadettin. Sakın rahatımı düşünme emi? Bir çadıra, penceresiz bir toprak odacığa bile razıyım.

Bazan gözlerimi yumuyorum: Harp oluyor, gökleri korkunç tayyareler dolduruyor, bombalar atılıyor, yangınlar çıkıyor, cepheden müthiş haberler geliyor. Derinden derine « Ateş! » diye haykıran bir ses ruhumda akisler yapıyor. Bu seste ne var? Ben bu

« Sen gittikten sonra çok perişan oldum, hiç bir şeyle oyalanamadım..»

sese niçin bu kadar bağlıyım? Bu seste kurtulan yurdun saadetini, binbir destan yaratan ölen dedelerimin savaşçılığını, her karışında binbir delikanlının taze kanını taşıyan topraklarımdan sızan aşkı seziyorum. Bazan "Ateş" diyen sesini dinliyor, yer yüzünde bir küçük taşı bile sahip olamadan parçalanıp gittiğini düşünüyorum. Bu hayale ağlayorum.

Bazan bir başka sahne gözlerimde canlanıyor. Şimdi bir harp dönüşüdür. Yollar öyle kalabalık ki... Gözlerde sevinç yaşları parlayor. Dönenler, yarattıkları barikanın, kazandıkları büyük zaferin heyecanını sezdirmiyecek kadar vakur ve mağrur görünüyorlar. içlerinden biri gözleri ile halk arasında birini arayor. Bakışları «Nerde, o nerde?» diye soruyor. Ona karısının bir bomba ile parçalandığını söylüyorlar. Bayrağının şerefini herşeyin üstünde tutan askerin dizleri bükülüyor. Artık şimdi onun için yalnız kurtulan vatan vardır. Bu onun en büyük tesellisi...

Bu dafa yine ağlayorum. Seni bir dafa daha görmeden hayattan çekilmek bana ne güç geliyor. Acaba şimdi nerdesin? Hangi dağ yamacında, yahut hangi dalgalar karşısında yer aldın? İşlerin en güzeli ile benden ayrılmış bulunuyorsun. O kadar erişemiyeceğim yüksekler de görüyorum ki seni...

***

Adresini öğrenince yollamağı tasarlayarak sana mektup yazmıştım. Şimdi o satırları okuyamıyacak haldeyim, hiç vaktim yok canım. Uzun mektubunu aldım. Bana kasabanın en mükemmel otelinde güzel bir oda hazırladığını yazıyorsun. Stajın bitinceye, daha doğrusu hadiselerin müsaade edeceği saate kadar orada oturmak, yine zaman zaman seninle beraber yaşamak muhakkak ki çok boş birşey. Fakat şimdilik yolculuk yapmama imkân yok sevgili

Sen gittikten sonra çok perişan oldum, hiç birşeyle oyalanamadım. Ruhum, suyu çekilmiş nehirler gibi kuraklaştı. Hasret, göz yaşı halinde varlığımın bir ucundan bir ucuna döküldü. Bu tatsız hayat bilsen nasıl çekilmez, tahammül edilmez bir yük olmuştu. Amma bu böyle devam edemezdi. İrademi harekete geçirdim. Sen vatan için çalışırken, ben haval kurarak mı vakit geçirmeli idim? Kaybedilecek zamanımız mı vardı? Gidip gönüllü hasta bakıcı kursuna yazıldım. Bu öyle iyi, öyle manalı bir çalışma ki, bana vatan işlerinden başka herşeyi unutturdu.

Birgün harp olur da yaralanırsan sana koşmak imkânını belki bulamam. Fakat yarasını sardığım her askerde, dudaklarına son su damlasını koyduğum her bitkin insanda, sevdiklerinin isimlerini ana ana can veren her Mehmetçiğin karşısında biraz da seni görerek teselli bulacağım. Vazifemi yapmış olmak düşüncesi, bana dünyanın en yüksek huzurunu hazırlayacak.

Sana olan sonsuz sevgim ve acısına güç katlanılır hasretine rağmen daha bir müddet burada kalacağım. Hem belli olmaz ki... Hadiseler ne çabuk inkişaf ediyor. Hergün değil, hatta her saat bir sürperizle karşılaşıyoruz. Belki karışan ve bulanan sular umulmadık bir dakikada duruluverir de döner, gelirsin. Madam ki, tehlikenin uzak ve yakın olduğuna göre tedbirler alan bir rejimin çocuklarıyız, sen Mehmetçiklerinin başında, bende tecrübeler, ilâçlar, pansımanlar arasında vazifelerimizi yapalım.

En zorlu kışlarla örselenen topraklardan, en güzel baharın doğduğunu söylerler. Gönüllerimizi bu hasret imtihanına açık tutalım...»

Atatürke Ait Küçük Hatıralar

— Baştarafı 3 üncü sayfada —

Meclis yine Sakarya zaferine tekaddüm eden günlerde kendisine baş kumandanlık salâhiyetini vermişti. Şef. Ordunun hayat ve idaresine teallûk eden bahislerde Büyük Millet Meclisi salâhiyetini haiz olacaktı. Bu kadar büyük bir kuvvete, biran en ufak bir hudut tecavüzü göstermedi. Her üç ayda bir yenileştirilen bu salâhiyet kurtuluştan sonra tekrar yenilenmek istendi. Fakat o reddetti:

«— Efendiler, size teşekkür ederim. Memleket artık benim baş kumandanlığımın devamına lüzum göstermiyecek bir vaziyete gelmiştir. Bu kanunu yenilemeyiniz» dedi.

●

Umumi Harp içinde Çanakkalede, baş kumandan vekili Enver Paşa gazetecilere cepheyi gezdiriyordu. Bunlar arasında bulunan Tanin baş muharriri Hüseyin Cahit Yalçın, o gün Atatürk'ü görmüş ve şu satırları yazmıştı:

«— Arı burnu cephesinde genç, nazik yapılı, ince bir kumandan ziyaretçileri karşıladı. Kabalağının altından fırlıyan mavi bakışlarının derinlere işleyici zeki akışları karşısında bilâihtiyar bir alâka hissi uyanıyordu. Sordum «Mustafa Kemal», dediler. İsmini biliyordum. Hürriyet davaları uğrundaki mücadelelerini biliyordum. İçimde toplanmış gıyabi hürmet hisleriyle kendisini seyrettim.»

***

Millî mücadeleye başlanmadan birkaç gün evvel Bekir ağa bölüğü birçok münevverlere mahpus olmuştu. Hüseyin Cahitte bunların arasındaydı:» Bir gün Rahmi ve İsmail Canbolât fısıldadılar Mustafa Kemal gelecek, dediler. Geldi, görüştüler ve gitti.

Anadoluya Millî mücadeleyi teşkile gidiyordu. Onunla beraber millette yüksek mükadderatına doğru yürüyordu.

●

Şu hatıra onun ağzından dinlenmiştir:

«— Umumi harpte bir ordunun başındaydım. Türkiyede diğer ordular ve onların kumandanları vardı. Ben yalnız kendi ordumla değil, öteki ordularla da meşgul oluyordum. Bir gün Erzurum cephesindeki hareketlere ait bir mesele üzerinde durduğum sırada yaverim dedi ki:

— Niçin size ait olmıyan meselelerle de uğraşıyorsunuz?

Cevap verdim:

— Ben bütün orduların vaziyetini iyice bilmezsem kendi ordumu nasıl sevk ve idare edeceğimi bilmem!

●

Anadolu harekâtının ilk günlerinde Atatürk siyasî hırslariyle maruf bir kadınla görüşüyordu. Bahsin nasıl bir seyr takip ettiğini bilmemekle beraber Atatürk'ün verdiği cevaptan bu bayanın neler söylediğini anlıyabiliriz. Atatürk ona mütebessim ve azimkâr şu cevabı vermişti:

— Hanımefendi, sizin çok güzel gözleriniz var; ben ise güzel gözleri çok severim. Buna rağmen, söyliyeyim: Eğer siz gözlerinizin kuvvetine güvenerek siyasi bir rol oynamak istiyorsanız haber vereyim ki muvaffak olamazsınız. Çünkü ben siyaseti güzel közlü hanımefendilerden çok fazla severim.

●

Bir gün Atatürk Ankara ve Çankırı arasındaki köylerden birine gitmişti. Köylünün kendi parasile yaptırdığı mektebi görünce:

— Bu mektebi siz mi yaptırdınız? dedi. Köylülerde: «Evet!» dediler. Aralarında ihtiyar bir kadın vardı ki, Atatürke iştiyakla, sevgiyle bakıyordu ve kendi köyü için dünyanın bu en büyük hatırasını sonrada şöyle anlattı: «iki gözünü sevdiğim güzel paşam, başını salladı. O ne güzel baş sallayıştı. Onun uğruna iki oğlumu savaş boyuna yollamıştım. Birisi dönmedi. Fakat daha çocuklarım olsada onları da güzel paşamın uğruna feda etsem? «Yine gelirim!» dedi. Bir gün yine gelir mi? Ah yine gelse.. bütün köylü para kattık, o geldiği zaman mektep yapısının önüne çekmek için bir bayrak aldık. O ne alçak gönüllü paşadır, bilemezsiniz. Bizim taslarımızdan süt içti. Bizim kaplarımızdan yemek yedi, bizim yanımızda oturdu, halimizi hatırımızı sorduydu!»

Atatürk öldüğü gün bu köylü yine bir elinde süt güğümü, bir elinde de yoğurt çanağı olduğu halde evine girmek üzereydi. Bu meş'um haberi hemen oracıkta fısıldılar. Birdenbire elindeki güğümü ve çanakları bırakıverdi, ak düşmüş başını elleri arasına alarak:

— Garip başım, garip kaldın! diye hıçkırmağa başladı.

●

Atatürk Umumi harp esnasında Çanak'kaleyi müdafaa ederken Conk bayırında göğsüne bir düşman kurşunu isabat etmişti. O sırada yanında Kütahya mebusu merhum Nuri Conker bulunuyordu. Kurşunun kumandanının göğsüne isabet ettiğini hiseden Nuri Conker kendisine:

—Vuruldunuz! deyince Atatürk derhal parmağını dudağına götürerek:

— Sus!. demişti.

Bu işaretle vurulduğunu kumandası altındaki askerin duymaması lâzımgeldiğini anlatmıştı. Bereket versin, o zaman göğsüne isabet eden kurşun sol cebindeki altın saate tesadüf ettiği için içeriye geçerek bedenine işlememişti.

SARAYDA HAŞMETLİ BİR ÖLÜ

Topkapı sarayında Üçüncü Murad'ın yatak odası

YAZAN:
EKREM SABİT

Tahta geçer geçmez tıpkı babası gibi harekete başladı. « Zevkü şevk, işi nuş » bütün sarayı kapladı. Geceleri İstanbul, Topkapı sarayından gelen cünbüş sesleri ile uyuyamazdı. «devri Selimi hânide» olduğu gibi «nâreimestan» ortalığı çınlatıyordu.

İkinci Selim nasıl kendisini içkiye, kadına, zevke eğlenceye bıraktıysa, üçüncü Murat da ayni şeyi yapıyordu. Pâdişah «nâzü naim içinde neşvünema bulmağa sefere» değildi, «Sarayı hümâyundan taşra bile çıkmayup» bir takım şâirler, nedimler, cüceler, hanendeler ve sazendeler arasında içiyor, fettan, gamzeli, siyah zülüflü, şub, elifte cariyelerinden «meyvei vusul» topluyordu.

Sonra da:

— Bugünümüz dahi böyle geçti ! deyip şükrediyordu.

Halbuki devletin temellerinden ilk çöküntüler başlamıştı. Ordu hudutları bırakıp çekiliyor, İstanbulda rüşvet devletin inkişaf menfezlerini kapıyordu.

Gecelerini derin bir sefahat âlemi içinde geçiren Murat, gündüzleri Sinan paşa köşkünün denize açılan pencereleri önünde:

Visale vâdeler eyler Murat ol gülü ter
Yalancı gül gibi bir yarı dilistanım var

diye şiirler yazıyor, gecenin bütün rehavetini tahayyül ederek:

Aşkı âsân sanma ey dil âşıka bürhan gerek
İptida aşka kadem bastıkda terki can gerek

diyordu. Ondaki haleti ruhiye, baygın bir haleti ruhiye idi. Bütün bir cihana zerrece ehemmiyet vermiyordu. Onun gözünde sadece aşk vardı. Yâni her şeyi bir şiir sayıyor, kendisini hakikatlerden uzak tutuyordu.

Halbu ki içkiden kurtulduğu zaman ise, bu hırsın başka bir tarafı meydana çıkıyordu. Rüşvet almaktan büyük bir haz duyuyordu. Saraya gelen yığın yığın hediyelere mukabil, gözü kapalı her isteneni veriyordu. Dedesi Süleymanın yükselttiği imparatorluk böylece yavaş yavaş çöküyordu. Padişahın rüşvet kabul etmekte olduğunu gören devlet adamları da, rüşvetsiz iş yapmaz oldular.

Üçüncü Muradın «cemiyeti nisaya inhimaki» devleti kadınlar elinde bırakmıştı. Bir taraftan valide Nur Banu sultan, diğer taraftan Safiye sultan padişahı istedikleri gibi çeviriyorlar, hak ve adalet onlara esir oluyor, «zembil tımarları», zaametler saray dilberlerinin elinde bulunuyordu. Saray dilsizleri, harem çengileri bile timar, zaamet sahibi oluyorlardı.

Çingeneler sarayı eğlendirdikleri için, yahudiler milleti soyacak vasıtaları buldukları için büyük bir nüfuz elde ediyorlardı. Baştan kuyruğa kadar rüşvete, hırsızlığa, haksızlığa dayanan bu siyaset imparatorluğun her köşesine yayılıyor, valiler ve ordu erkânı milletin bağrına sapladıkları hançerden çıkan kanı vampir gibi emiyorlardı.

Bütün bu hercü merç, bütün bu düzensizlik, riya, rüşvet, hırsızlık içinde üçüncü Murat, zevki sefasından başka bir şey düşünmüyordu. Dışarıda halk arasında galeyan başladığı, saraya hücum edildiği, ulufe alamıyan yeniçerilerin avazları Topkapı sarayının kubbelerinde çın çın öttüğü halde üçüncü Murat:

Ömrüm senin hayalin ile razı şep geçer
Sabredelim belâya olur cümle hep geçer

diyordu.

Nur Banu valide sultanla Safiye sultanın rekabeti kendisini harap ediyordu. Hergün çeşit çeşit, boy boy güzeller sarayı dolduruyor, «simin saklar, billur bazular» üstünde mestoluyor, gündüzleri Üsküdar bahçesine giderek güller ve karanfiller içinde içiyor, geceleri fişenkler attırıp dilber kadınların dizlerinde ve göğüslerinde şiirler okuyordu.

* * *

Üçüncü Muradın karakteri hiç te bir erkek karakteri değildi. Onun şiirlerini tahlil edecek olursanız, kalbinin zayıflığını, sinirlerinin gevşekliğini derhal anlarsınız. Yavuz gibi:

Şirler pençei kahrımda olurken lerzan
Bent bir gözleri ahuya zebun etti felek

demiyor, bilâkis bir kadının karşısında derhal en zebun bir hale geliyordu:

Firakından ciğer yandı eya dilber kebab âsâ
İki gözden akar yaşım nem câmı şarâb âsâ
Terahhüm kıl iki mizab çeşmimden akan yaşa
. . . .
Dili dert yâra düştü bir çare var mı Yârab
Bir ben gibi cihanda âvare var mı Yarab

diyordu ve böyle yalvarmaktan, ağlamaktan, biçare olmaktan zevk duyuyordu. Bu kadın meşrebli hükümdar esasen mâneviyata karşı taşıdığı büyük itikat yüzünden büsbütün zayıf bir hale gelmişti. Ona Manisa'da iken hocalık eden Şeyh Şücaʼda fazla inanışı bundan ileri geliyordu. « Saadetli padişahın bir vechile itimadına bais » olan Şeyh Şücâ, Manisa'da bahçıvanlığını yaparken Şehzanın gördüğü bir rüyayı tabir etmiş ve onun er, geç tahta geçeceğini bildirmişti. İkinci Selim'in ölümü ile bu tabirin yerini bulması üçüncü Muradı Şeyh Şüca'ya bağladı. Şeyh Şüca İstanbula geldi. Bahçeler, bağlar, kayıkhaneler sahibi oldu. Emlâkini idareden âciz hale geldi. Bir taraftan da zevkısafaya daldı. Bazen Padişaha : «Şeyh hazretleri falan bahçesinde nigâr safasında felekten kâm almaktadır!. » diye rık'alar sonulurdu. Fakat Padişah bu tezvirlere ehemmiyet bile vermezdi.

⁂

Bir zevk çukuru içinde çırpına çırpına 21 sene yaşayan Üçüncü Murat, nihayet cemaziyelevvel ayında bitap düştü. Kadın ratık onu yere vurmuştu. Saraya koşan tabipler onun « İlleti mesaneye mübtelâ » olduğunu görerek şifa aramağa başladılar. Fakat hiç bir ilâç Üçüncü Murad'a faide vermiyordu. Her gün biraz daha soluyor, gözleri önünde kadın simaları uçuştuğu halde bitâp oturuyordu.

Güneşli bir günde Padişah Sinan Paşa köşkünü arzu etti. Padişahı aldılar, köşke götürdüler. Çalgı emretti. Sâzende ve hânendeler karşısına dizildiler. O devrin oynak havalarından birini çalmağa başladılar.

Fakat Padişah pek bitkindi. Sedir üstünde sırtını divara vererek oturuyor, denizi seyrediyordu. Bir aralık başını çevirdi ve çalınan havayı beğenmediğini söyledi Gönlünün kırıklığına uygun olan :

Bimarım, ey ecel bu gece bekle canım al

şarkısını istedi. Köşkün divarlarına çarpan bu şarkı, padişahı büsbütün ye'se düşürdü, gözleri buğu buğu oldu.

Bu sırada hiç beklenmeyen bir hadise oldu. O saatte Mısırdan gelen kadırgalar yavaş yavaş limana girdiler ve tam sarayın önünde sarayı selamlamak üzere top ateşine başladılar. Fakat ter temiz, bulutsuz havada bu top sesleri birdenbire okadar şiddetli aksetmişti ki, Sinan Paşa köşkünün camları param parça oldu. Bir kısım cam parçaları da padişahın oturduğu divanın yanına döküldü. Padişah heyecan ve korku ile ayağa fırladığı zaman yeni top gürültüleri ile sağlam kalan camlar da düştü. Üçüncü Murat boğuk bir sesle :

— Bre kâfir yıkılur mu yoksa! diye bağırdı.

Korkudan gözleri büyümüş, alnında iri iri ter damlaları toplanmağa başlamıştı. Padişahın bu hali etraftakileri de telâşa düşürdü, fakat hiç kimse cesaret edipte doğrulamıyor, soğuk bir ölüm havası herkesi olduğu yerde mıhlayıp tutuyordu.

Üçüncü Murat bu büyük korkuyla ayağa fırladıktan sonra anide yine oturduğu yere çökmüştü. Başını çevirip dışarıya, limana giren kadırgalara baktı.

Halbu ki şimdiye kadar birçok kadırgalar top atmışlardı, hiç biri sarayın camlarını kırmamıştı. Padişah bunu bir ugursuzluğa hamletti :

— Bu köşke son gelişimizdir ancak! dedi.

Sonra birdenbire ağlamıya başladı. Tıpkı bir çocuk gibi, ellerini yüzüne kapamadan hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Göz yaşları renksiz yanaklarından ağır ağır göğsüne düşüyordu.

. . . . . . Birkaç gece sonra üçüncü Murat sarayın loş odalarının birinde can vermiş bulunuyordu. Safiye sultan bu ölümü halka duyurmamak için elinden gelen her şeyi yaptı, bir taraftan Manisaya oğlu şehzade Mehmed'e haber gönderirken, diğer taraftan da «sarayın haşmetli ölü» sünü bir iki hafta herkesten gizli tuttu ve cansız üçüncü Murat oğlunun gelip tahta çıkmasını bekledi.

●

HARP

BÜYÜK VE KORKUNÇ MASAL

YAZAN:
REBİA ŞAKIR

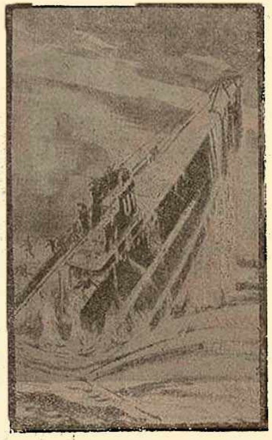

Dünya büyük ve korkunç yıllarından birini daha yaşıyor. Kaya parçalarile Ayı avlayan iptidaî insanla bugünkü medeni ve kültürlü insan arasındaki mukayeseyi iflas ettiren harp, Avrupadan bütün okyanuslara sirayet etti. Beş kıt'adan üçünde dumanlar, harabeler eksik değil... Avrupa yüksek infilaklı bombaların tarrakalarile sarsılırken Çinin kıvrım kıvrım bükülü, acayip binalarile süslü şehirlerinde alevler gökyüzünü tutuyor. Afrika çölleri şimdi kızgın güneşten daha yakıcı bir hararet içindedir: Harp buraları da yakıp kavuruyor.

Denizler bir cehennem halindedir. Büyük tekneler bir tek torpille, aç suların içinde kayboluyor. İnsan oğlu kendi zekâsile, kendi beynini deşeceğini bilseydi, belki de bugün denizlerin altından, bulutların üstünden, çeliklere bürünerek veya yer altına girerek döğüşmeyi aklına getirmiyecekti bile...

Fakat harbi niçin takbih etmeli?.

Kudretlerin büyük sahibi her canlı mahluka verdiği hırsla, harbın ilk tohumunu da beraber atmış olmuyor mu? En küçük mahlûk bile döğüşmekten zevk duyuyor. Vücudumuzda yaşıyan milyonlarca canlı mahlûk arasında bile ezeli bir mücadele mevcut. Kartal bir küçük tavşana, örümcek mini mini bir sineğe saldırmıyor mu?.

Yaşarken gösterdiğimiz büyük arzu ölümle mücadelemizden başka nedir? Şunu iyice bilmeliyiz ki insanoğlu hırsının ilk tohumunu şahvetle ortaya atmış oluyor.

Mark Twen'in bir büyük hikâyesini, hatırlar mısınız? O, cennette yaşıyan Ademle Havvayı birgün acayip hislerle birbirlerinin kollarının arasına atar ve işte o zaman cennetin bütün mahlûkatı - birbirile kardeş gibi yaşayan bütün hayvanlar - korkunç bir mücadeleye başlarlar.

Evet, yeryüzünde harbin kalkmasına imkân yoktur. Bir pisikolog gözile insanoğlunun döğüş arzusu da, hislerinin neşvünemasile meydana çıkar.

Harp büyük ve korkunç bir masaldır, okadar ki her çağda, tarihin her devrinde yeni insanları eski insanlara bağlar ve böylece sürüp gider. Ebedî sulh istiyorsak, bunu bebeklerde aramalıyız. Çünkü o bu büyük ve korkunç masaldan birşey anlamaz.

YARIM AY

Yılbaşı sayısından itibaren yepyeni ve canlı bir ankete başlıyor.

EN GÜZEL AŞK MEKTUBU

Aşkı dilden daha kudretli bir şekilde ifade eden yazı her genç erkek ve her genç kız için bir sihirli deynektir. Bu sihirli değneye siz de malik misiniz?

Okuyucularımızdan gelecek aşk mektuplarından parçaları neşre başlayacağız.

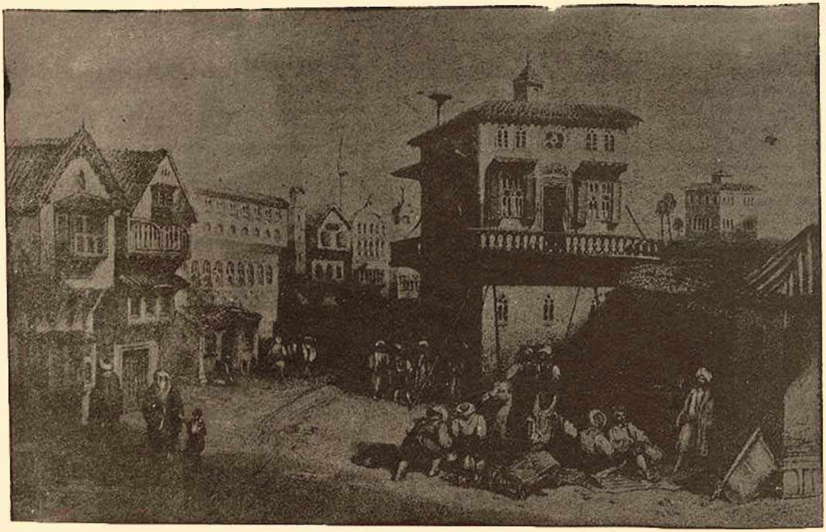

16 ncı asırda Edirnenin klâsik güzelliğinden bir görünüş

EDİRNENİN YETİŞTİRDİĞİ BÜYÜK ADAMLAR

Şair Emrî ÇELEBİ

YAZAN:
Osman Nuri PEREMECİ

Mecmuamızın geçen sayılarında 16 ıncı asırda Edirnede yetişen Übeydi ve Hayâliden bahsetmişdik. Bu sayıda ise yine onların muasırı olup zamanın şairlerince hakkında:

Veli Emrî tahayyülde meseldir.

sözü ile tahayyülünün çok kuvvetli olmasile tanınan Emriyi anlatacağız.

Emrinin asıl adı Emrullah Çelebi olup Edirnede doğdu, büyüdü, okuyup yetişti. Pek muktedir bir kâtip, pek yanık bir şair, pek okumuş bir adam oldu. Lâkin bu kadar ilmü irfanile beraber zavallı Emrî ömrü olduğu kadar gülmedi. Sıkıntıdan kurtulmadı, genişçe bir hayat yaşıyamadı. Hattâ Edirne müverrihi Abdurrahman Hıbri, Enisülmüsamirinde Emriden bahsederken:

Hüner ehli zemânede gülmez

mısraı gûya bu ateş dilli okumuş şair hakkında söylenmiş, ömrü sıkıntı ile geçmiştir, diyor.

Emrî Edirne Evkaf kâtipliğinde bulunuyor. Geçinmesini buradan aldığı maaş ile temin ediyordu. Fakat itiraf edelim ki Emrînin yaşadığı zaman Osmanlı devletinin en parlak zamanı olduğu gibi Edirnenin de İmparatorluğun İstanbuldan sonra gelen en büyük, en düzgün ve en zengin bir şehri olduğu zaman idi. Rüstem Paşa hanları, Alipaşa çarşısı henüz yapılmışlardı, İki asırdan beri yapılmış olan Türk mimarisi şaheserlerile birlikte görenlerin gözlerini kamaştıracak bir mahiyette idiler. Sokullu Mehmet paşa hamamı, Esma Sultan camii ve hamamı, Selimiye camii yapılmakta, Edirneye şarktan garptan her gün yüzlerce kervan gelip gitmekte, ticarethanelerinde binlerce denk çözülüp bağlanmakta idi. Evet Edirnede o asırda bir çok âlimler, mütefekkirler, edipler, müellifler, şairler, sanatkârlar, nefis sanat erbabı vardı. Binaenaleyh Emrî her ne kadar Hibrînin istediği gibi geniş ve bolluklu bir ömür sürmemiş bile olsa hakkında yukarda söylediğimiz gibi:

Veli Emrî tahayyülde meseldir

denmesi, onun kadrinin bilindiğine, zamanın münevverlerince sevildiğine delildir. Evet şairin yaşadığı devir 16 ncı asırdaki Osmanlı imparatorluğunun en muhteşem devri idi. Edirne gibi en güzel, en düzgün, en zengin bir şehirde hergün hudutlarda vukua gelen Türk askerinin binbir menkibesini, siyaset ve idare adamlarımızın türlü türlü muvaffakıyetlerini, destanlarını dinliyerek memlektteki okumuş ve mütefekkirlerin her gün ortaya koydukları yeni yeni değerli eserleri, san'at erbabının yaptıkları parlak işleri görerek mes'ut ve müreffeh yaşıyan kudretli bir cemiyet vardı. Bu Cemiyetin ferdi olmak sıfatile hattâ sıkıntı içinde yaşansa bile son ralar: Türkün asırlarca yaşadığı kara günlerde varlıkla yaşamaktan çok iyi idi.

İnce Havali, Ubeydi, Kâmi, Valehî, Hâdi, Dânişi, Sıhri, Dâi, Tigi, İzari, Fâni, Nihâni gibi genç, ihtiyar muasırları olan Edirne şairleri ile Kanunî devrini yaşadıktan sonra Emrî ikinci Sultan Selim gününe de yetişti. 983 - 1575 senesinde Selimiye camiinin ulu kubbesi, parlak mehçesi, nârin minâreleri Edirneyi süslemeğe başlamış, fakat henüz bitmemişti. Mimar Koca Sinanın ve yanındaki binbir muhtelif san'at erbabının o muhteşem yapıda Türk kudretini göstermek için uğraştıkları, didindikleri son yılda Emrî öldü.

O zaman sağ olan Edirneli Hasan Ziyai Emriye şu tarihi söylemişti:

Erişti Emrî Allahın, müverih
Dedi tarih (kani şair emrî)

İşte son mısradaki (kani şair Emri) ebced hesabile 983 eder. Bundan başka «kani şair Emri» sözü zamanın münevverlerince Emrînin ne kadar sevildiğini gösterir.

Emrînin şiirlerinden pek değerli ve pek yanık bir kıt'asını buraya yazalım. İnsan onun bu kıt'asını okuyunca 16 ıncı asırda söylendiğine inanacağı gelmiyor işede bir hakikattır:

Tarihî Fıkralar:

Bir Garip DERVİŞ

Ekmekçi zade Ahmet paşa üç padişah devrinde defterdarlık [1] makamını işgal eden Osmanlı vezirlerindendir.

Ekmekçi zade Ahmet beyken alelâde bir Sipahi idi, meyhane âlemlerinden pek hoşlanırdı, eli açık, boş sohbet olduğundan arkadaşlarile içer, eğlenir, bu suretle vakit geçirirdi.

Ekmekçi zadenin meclisine, Zübde bey, Baki Paşa Mirim Çelebi, Sinan zade gibi zarif, ehli dil kimseler de gelir, işrete iştirak ederdi. Bu zevatın teşkil ettikleri dem âleminin riyasetini Ekmekçi zade Ahmet bey işgal ediyordu. İşte böyle hararetli içki âlemleri devam edip giderken bir gün meyhanede mevlevi kıyafetinde bir derviş göründü. Ayrı bir masada oturur, içkisini içer, kimse ile konuşmaz, kendi âleminde kalırdı.

Ahmet bey, bir kaç defa dervişi meclislerine davet etti, fakat her defasında derviş itizar etti.

Ahmet bey uzaktan uzağa dervişe hürmetkârane muamelede bulunmakla beraber dervişin masasına arasıra mezeler gönderir, ekseriya içtiği içkinin bedelini öderdi.

Bir gün yine harabati dervişi masalarına davet ettiler. Derviş «dile benden ne dilersin» kabilinden Ahmet bey ve arkadaşlarına:

— Yarın Edirneye gidebeğim, bir kaç vakittir sizinle sohbetler ettik. Nimetlerinizi yedik. Mükâfat lâzım geldi. Her biriniz bir murad taleb edin, babıhüda meftuhdur, istediğinize vasıl olursuz! [2] dedi. Yaran kahkahayı bastılar, Ekmekçi zade nazikâne cevap verdi:

— Hay hay, dervişim, isteyelim!

Zübde bey kethüda birliğini, Sinan zade Mustafa çelebi Edirnenin İbtisap ağalığının, Mirim Çelebi silâhtar kethüda birliğini, Karanfil zade ve diğerleri de birer şey istediler. Baki Paşa:

— Ben yeniçeri adamım, dua eyle de Allah bana kırk bin filori versin! Dedi. Derviş hepsine ayrı ayrı dualarda bulundu. Ekmekçi zade Ahmet beye de:

— Sen yüksek bir şey iste, bunlar gibi adi taleplerde bulunma! Diye ihtar eyledi.

— Her neyi lâyık görürseniz siz söyleyin!

Diyecek oldu derviş:

— Sizin dilemeniz lâzımdır.

Dediyse de Ahmet bey nezaketen yine imtina eyledi.

Derviş başını önüne eydi

Biraz sonra gülerek başını kaldırdı ve Ahmed beye hitaben:

— Osmanlı devletinin umuru idaresini sana verdiler «ismin Tuğrayi Sultaniye mubarek ola»

Deyince, ehli meclis yine kahkahaları bastı. Hatta:

— Padişah oluyorsun! diye Ahmet beyle alay ettiler.

Ahmet bey dervişin gönlünü almak için para verecek oldu, kabul ettiremedi. Derviş veda etti ve gitti.

Aradan az bir zaman geçtikten sonra Ekmekçi zade Ahmet bey kitabet, tahsil emval gibi memuriyetleri süratle iktisap ederek filhakika Defterdarı Rumeli, beylerbeyi ve hiç askerlik etmediği halde Rumeli Serdarı oldu.

Birinci Sultan Ahmet devrinde ismi padişahlık turasına mutabık geldi, Ahmet Paşa oldu.

Ne garip bir eseri tesadüf!

[1] Defterdarlık rütbesi şimdiki maliye vekilliği makamına muadildir.

[2] Naima tarihi Cild 2 Sayfa 71

Aşık gamı dilrübâsız olmaz
Piranı hevâ asasız olmaz
Zülfine dedimse müşki çinî
Affeyle ki kul hatasız olmaz.

Yine ondan bir kıt'a:

Sofi mecaz anladı yâre mahabbetim.
Alemde kimse bilmedi gitti hakikatim
Bir gevherim ki kaki siyâh içre düşmüşüm
Sarrafı dehr bilmezse n'ola kıymetim.

Yine ondan bir beyit:

Pâyimâl eyleme keysûyi abü efşânın
Kuyruğun basma nigârâ uyur ejderhanın

Yine Emrînin:

Gördüm ey dil, minnet ister vermeğe dünya, murad
Âne minnet etmeden kurtuldum oldum, nâmurad (1)

Yine Emrînin:

Hasreti ebrûyi müşkîninle nûnun kaddi zam
Nokta koymuş, sînesi üstüne ânin dâğı gam

Emrînin bir gazeli:

Ruhuna benzediği içün güli âl
Eli üstünde tutar ânı nihâl
Ağlata ağlata yaşım çıkarıp
Kondu gözhanesine şâhı hayâl
Leblerin vasfını işitti meğer
Kendisinden, soğudu âbı zülâl
Boyun eğmezdi gelip karşında
Aşık olmasa ger ebrûna hilâl
Öykenürmüş lebine ey emrî
Bulıcak câmı şerabı ele al

Bu yanık yürekli, aşık ve şair Emrînin mezarını Edirne mezarlarında çok aradığım halde maatteessüf bulamadım. Eski tarihler de merhumun nereye gömüldüğü hakkında hiç bir şey yazmıyorlar.

(1) — Bu beyit şair Emrînin ne kadar alicenâp, ne kadar yüksek ruhlu olduğunu gösterdiği gibi büyük memuriyetlere, yüksek mansıplara talip olmamasındaki fikrî kanaatini de gösterir. Evet, merhum kimseye baş eğmek, kimseye yüz suyu dökmek iştemiyen büyük bir adam imiş.

O. N. P

AVCI PADİŞAH

Osmanlı padişahlarının ondokuzuncusu olan Dördüncü sultan Mehmet 1058 tarihinde sultan İbrahimin iskatı üzerine yedi yaşında Osmanlı tahtına oturmuştu.

Mini mini padişah sürmeli gözleri, masum simasile pek cazipti. Fakat herkesin düşündüğü bir şey vardı:

Nasıl padişahlık edecekti?

Öz anası Turhan Sultan pek genç, henüz yirmi iki yaşında, tecrübesiz bir kadındı.

Ülema ve ağaların kararile büyük valde Mahpeyker Sultan masum padişahın terbiye ve nezaretine bakmak üzere sarayda alıkonuldu.

Yazı hocalığına da müsahip Beşir ağa tayin edildi.

Milletin en büyüğü olan masum padişaha talim ve meşk edilen ilk yazı:

— Başın keserim!

cümlesi oldu.

Bu yoldaki talkinat devam ve temadi ediyor, insanlığa yarayacak ne bir hikmet, ne de bir vecize öğretilmiyordu

«Avcı» lığile şöhret alan Dördüncü Sultan Mehmet devri kadınların, ağaların saltanat devriydi.

Sarayde büyük valde Kösem Sultan Öz valde Turhan Sultan, dışarıda da ağalar saltanat sürerlerdi.

Padişah oyuncakları ile meşguldü.

Seneler isyanlar, katiller, aziller, neflerle geçiyordu.

Sultan Mehmet henüz on yaşına girmişti.

Dördüncü Mehmet avcılığa bu yaşta başlar.

Bir cuma günü Kâğıthane deresi kenarında Mirahor köşküne «teşrifi humayun» vaki oldu.

Bostancı başının tedarik eylediği bir çok tavşanlar, tilkiler salıverildi. Müteakiben zağarlar da koyverildi.

Zağarların tavşan ve tilkilerin şiddetle takibi padişahı büyük bir sevinç ve heyecan içinde bıraktı.

Bir aralık bir tavşanın arkasından bir tazı saldılar. Tavşan kaçamadı, yüzerek dereyi geçti.

Tavşanın kurtulduğunu gören bostancılar bir köpek daha salmak istediler.

Padişah tavşana acıdı, hayvana ilişilmemesini emir vermişken başka bir zağar tavşana saldırdı.

Biçare hayvan tekrar kendini dereye atarak beri tarafa geçeceği sırada zağar tavşanı enseledi. Köşkün önüne getirdi.

Bostancılar yetişerek tavşanı zağarın ağzından aldılar. Padişahın huzuruna getirdiler.

Evvelce «mazharı affı husrevani» olan tavşan muayene edildi. Ve üzerinde diş yarası olmadığı görülerek alkışlandı. Bu defa padişahı masumun kerametine hamledilerek tekrar, tekrar alkışlandı ve hayvancağız dağ başına götürülüp azad edildi.

İki sene sonra, 1063 te küçük padişah henüz on üç yaşında iken birgün okla bir kumru vurdu.

Celâdet ve kudretini göstermek için avladığı kuşu veziriâzama gönderdi.

Veziriâzam kumruyu getirene külliyetli bahşişler verdiği gibi, huzuru humayuna da bir çok hediyeler, peşkeşler takdim eyledi. Ş. Y.

NEFİS BİR RUS HİKÂYESİ

JÜBİLE

Türkçeye Çeviren:

NİHÂL YALAZA

Hikâyeye başlamadan evvel şunu kaydetmek isterim ki, nedense, jübilelerin ekserisi kışın, kânun aylarında yapılır. Bundan; ilk kar yağması ile genç istidatların inkişafı arasında esrarengiz bir münasebetin mevcudiyeti olduğu tahmin edilebilir.

« Son Havadis » gazetesinin muharriri Anton Omnibüsof'un jübilesi de aynı esrarengiz sebepten dolayı kânunevvel ayına isabet etti. Mühim hadiselerin çoğunda olduğu gibi, bu da, incir çekirdeği doldurmıyacak kadar ehemmiyetsiz bir meseleden çıktı.

Gazetenin tarih sütununu yazan muharrir, 5 kânunevvelin günlük hadiselerini kaydederken, 25 sene evvel, aynı günde, Anton Omnibüsof'un ilk makalesi çıktığını görmüştü.

Odada yazı yazan diğer arkadaşlara bundan bahsetti. Genç muharrir esneyerek:

— Moruklarımızdan birinin aklına gelse de, herifin jübilesini yapsalar. İçer eğleniriz; içki söhbetine bayılırım, dedi.

Bu dileği eşref saatine rastlamış olmalıdır ki, «moruklar» sınıfına mensup olan idare işleri müdürü odasından kafasını zattı ve:

— Kimden bahsediyorsunuz çocukla? Ne?.. Omnibüsof muharrirliğinin 25 senesini mi doldurmuş? Çok şey. Bunu muhakkak tes'it etmeliyiz. Daha dün biçare gelipte şikâyet ediyordu: Yazılar basılmıyor, okunmuyor.. Cebinde metelik yokmuş. Jübilesini yapmakla, kendini okuyuculara hatırlatır, bir iyilik yapmış oluruz; diye teklifte bulundu.

Muharrirler tasdik ettiler, programı hazırlamağa başladılar. Aralarında yalnız bir tanesi:

— Ayıp olmaz mı? Pek istidatsızdır, dedi.

Fakat arkadaşlar ittifakla karar verdiler.

— Omnibüsof'un jübilesini yapalım. Onun kuvvetli bir muharrir olduğunu iddia etmiyoruz. Yazdığı şeyler, hakikaten değersiz ve saçma şeylerdir. Ancak adamcağız bunları tam 25 senedir yazmaktadır. Binaenaleyh yakın arkadaş ve meslektaşlarından bunun tesit ve tebrikini istemesi hakkıdır. Yapacağız.

Anton Omnibüsof'un jübilesi için küçük bir lokanta salonu kiralandı; arkadaşlardan - içki dahil olmak üzre - üçer lira toplanıldı ve biletler dağıtıldı. Yevmî gazetelerde bundan bahsedildi. Gazete şairleri, sofrada söylenecek nutuklar arasında dört satırlık methiyeler hazırladılar. Ancak, jübileden bir gün evvel, bütün hazırlıklar bittikten sonra, hadisenin kahramanı, muharrir Omnibüsof'a haber verilmediği meydana çıktı.

Evine, gazete muharrirlerinden birini yolladılar. Bu zat, Omnibüsof'u bulut gibi sarhoş ve kibirden yanına yaklaşılmaz bir halde buldu. Jübile filân katiyen istemiyordu. Üstelikte:

— Beni elâleme maskara yapmak istediğiniz için ceza olarak yirmi beş papel istiyorum; yoksa matbaaya gelip, bu icadı çıkaran moruk idare müdürünün odasının camlarını kırarım!

diye ültimatomunu verdi.

Jübileyi tertip eden heyet telaşa düştü: Yapar mı yapar! Gazete şairi Astarlof'a 10 lira verildi: Muharrir Omnibüsof'un gönlünü alıp kandıracaktı.

Astarlof, bir kaç saat sonra pek neşeli olarak matbaaya döndü ve heyete, kalan 3 lirayı teslim ederken, Omnibüsof'un ayıldığını ve kendisine ithaf edilen şiirleri dinledikten sonra, jübilesinin tesit edilmesine müsaade ettiğini müjdeledi.

Şimdi, kandırıp hamama ve berbere yollamak ve bir redingot kiralamaktan başka bir müşkülât kalmamıştı.

Ertesi gün muharrir Omnibüsof'un jübilesini tesbit etmek isteyen okuyucular ve meslektaşlar, lokanta salonuna toplanarak bu mesut hadisenin kahramanını bekliyorlardı. Davetli grupları arasında yegâne mevzu, Omnibüsof'tu.

Muharririn yakın dostlarından olacak yaşlıca bir zat, diğer arkadaşlarına:

— Hamama gitti mi dersin? Ben, Nikola ile bu hususta bahse bile giriştim, diyordu.

Diğer bir grupta genç bir bayan:

— Doktor ne hastalıkları mütehassısı imiş? diye soruyordu.

— Doktor değil, muharrir

Genç kız yanındaki yaşlı bayana:

— Gördün mü anne. Halbuki babam bize davetiye verirken, bir doktorun jübilesi olduğunu söylemişti, dedi.

Üçüncü grupta birisi: .

— İşte bu bildiğiniz Omnibüsof, ta 5-6 sene evvel diktiğim elbise parasından bana 3 lira borcu kalmıştır. İnşallah bugün, jübileleri şerefine borçlarını da tesfiye ederler,

diye hararetli hararetli anlatıyordu.

Cılız, traşı uzamış bir delikanlı, kalabalığın içinden süzülerek sofra kurulmuş olan salona daldı, çıktı ve kendi tipinde bir arkadaşa fısıldamağa başladı:

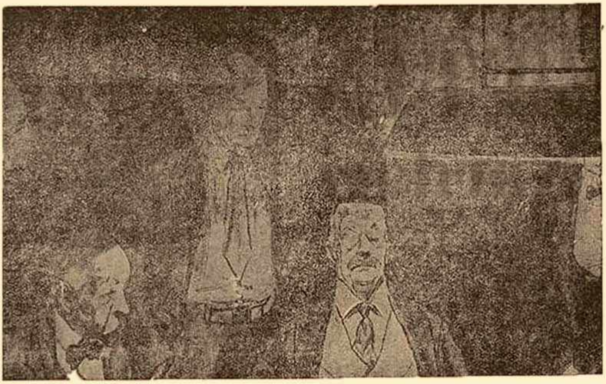

Genç Muharrir: « Moruklarımızdan birinin aklına gelsede, herifin jübilesini yapsalar, içer, eğleniriz! » dedi

— Hakikaten taze havyar da var. Jambon tabağının yanında duruyor. Doğruca o tarafa gideriz. Yoksa birarada yutuverirler. Aç gözlü millet bu..

Yanlarından geçen şişman, sakallı bir zat kulak misafiri oldu, gülümsedi ve muhbir grupuna karışarak bir şeyler söyledi

Salona, teşrifatçının kafası uzandı; yangın haberini veren acı bir sesle:

— Geliyor!.. Geliyor!..

diye bağırdı, tekrar döndü ve kapıya koşarak hararetle alkışlamağa başladı. Herkes bu alkışın bir işaret olduğunu anladı ve canla başla iştirak etti.

Kapıda, mahcup, zoraki gülümsiyen eğri, beceriksiz reveranslar yapan jübile kahramanı göründü. Kapıda duran matbaa sekreterine elini uzattı. Öteki alkışlamakla meşgul olduğu için mukabelede bulunmadı.

— Bravoo! bravvo!..

— Yaşşaa!..

— Nekadar da değişmiş.. Vallahi tanımadım Omnibüsof'u...

— Temizlik başka şey canım....

Cepleri dizleri hizasına gelen, kiralık redingot giymiş jübile kahramanı, salonun ortasına kadar ilerleyince, teşrifatçı koluna girdi ve yemek salonuna getirdi. Alkışlar birdenbire kesildi. Misafir kalabalığı da Omnibüsof'un arkasında yemek masasına hücum etti.

Şurada burada, nazik gürünmeğe çalışan sesler duyuluyordu:

— Pardon.

— Müsaade ediniz...

Birisi:

— Geç kalacağız demedim mi? Kutuye boşaltmışlar bile... Rezalet!

diye kısılmış sesile homurdanıyordu.

Nihayet itişe kakışa sofraya oturuldu. Omnibüsof, çatalına bir sardalya taktı. Kiralık redingotuna yağ damlatmamak için altından ekmek kabuğunu tutarak titriyen elile ağzına getirirken, birisi ince, gayri tabii bir sesle:

— Hey sevgili arkadaş Omnibüsof!

— Asrın dörtte biri geçmiştir ki...

diye haykırmağa başladı. Bu, jübile kahramanı şerefine irat edilen nutuktu.

Omnibüsof, bu cırlak haykırıştan titredi. Sardalya parçası çatalından kucağına düştü. Teşifatçının:

— Ayağa kalkınız, ayağa kalkınız...

diye fısıldaması üzerine asık suratla kalktı. Masanın altında, belli etmiyerek peçete ile dizinin üstündeki lekeyi silmeğe çalıştı.

— Kısa kesse de karnımı doyursam.

diye düşündü.

Fakat hatip oturup terlemiş alnını mendille silmeğe henüz vakit bulamadan jübile teşrifatçısı ayağa kalktı ve yarım saat süren bir nutukla, jübiler Omnibüsof'un namuslu bir adam ve muktedir bir muharrir olduğuna herkesi ikna etmeğe çalıştı.

Omnibüsof ayakta dinliyor ve misafirlerin tabaklarına dağıtılan mayonezli balığın ona kalmıyacağına üzülüyordu.

Teşrifatçının arkasından, yazı işleri müdürü bir nutuk söyledi. Bu müddet zarfında tavuk kızartması da yendi. Tüccar veya bir iş adamı, misafirlerden biri, nutkunda Omnibüsof'a hitap ederken mütemadiyen « jübiler » yerine « sayın müşterimiz » diyordu.

Nihayet masanın kenarında oturan ve kör kütük sarhoş, meçhul bir şahıs, kendinin bir cenaze merasiminde bulunduğunu sanarak, ıçkırık ve hınçkırıklar arasında:

— Aziz merhumumuz!.. Son se... lâ.. lâmımızı ka.. ka.. bul et:

diye kekeledi.

Sarhoşu susturmağa çalıştılarsa da onu müdafaa edecek, ikinci bir meçhul şahıs ortaya çıktığı için, lokanta garsonlarının müdahalesine lüzum görüldü:

Omnibüsof hâlâ ayakta dinliyordu. Tavuk kızartması ile börek, mayonezli balık gibi yendi... Sofrada meze tabaklarında tek tük zeytin tanelerinden, ince kesilmiş peynir parçalarından başka bir şey kalmamıştı.

Demek ki, 25 senelik jübilesinden eve, aç biilâç dönecekti...

İçini çekti ve usulcacık sandalyeyi çekerek yan yan kapıya yürüdü.

Jübile kahramanının çıkmasının kimse farkına varmadı. Çünkü tam o esnada bir birine sıra vermeğe bir türlü razı olmıyan iki hatip bağıra bağıra nutuklarını söyliyordu. Dışarı çıkmak istemiyen sarhoş şahıs da arada bir acıklı nâralar atıyordu.

Omnibüsof aşağı indi, giyindi ve vestyerde boyun atkısını ararken, birdenbire zuhur etmiş hırçın bir kapıcı:

— Efendi, ne arayorsun burada? Kimsin sen?

diye ona çıkıştı.

Omnibüsof telâşlı bir sesle:

— Ben... bendeniz jübiler Omnibüsof. Allahaşkına bağırmayın da gittiğimi duymasınlar.

diye yalvardı.

— Duymasınlar mı? O ne demek? Sana yataklık mı edeceğim sanıyorsun? Dün akşam, müşterinin birinin paltosunu çaldılar. Geçen hafta burnumun dibinde bir şapka aşırdılar... İşte senin gibi jübilerleri... Sokaktan nasıl girdin de ben kapıyı duymadım... Soyguncular sizi!...

Kapıcı bir uşak yardımıyle Omnibüsofu bir arabaya bindirdi ve karakola götürdü.

YARIM AY

Yılbaşından itibaren yepyeni bir tarzda ve dolgun bir şekilde çıkıyor.

Yeni Romanlar, yeni hikâyeler, yeni röportajlar ve en tanınmış imzalar

NASRETTİN
Hocanın Karıları

Romancı ve Hikâyeci arkadaşımız Ragıp Şevki, mizah tarihimizin en üstün bir şahsiyeti olan NASRETTİN HOCA'nın romanını hazırlamaktadır. Geçen sayılarımızın birinde Ragıp Şevki bir yazı ile giriştiği bu büyük işin mahiyetini anlatmış ve Hoca'nın karakterini umumî bir şekilde çizmişti. Bir çok okuyucularımızdan aldığımız mektuplardan anlıyoruz ki, bu teşebbüs ciddi bir alâka uyandırmıştır. Münevver, yarı münevver bütün halk tabakasını alâkadar eden bu romanın kaleme alınması bitmiş bulunmaktadır. Bu sayıda Ragıp Şevki size Nasrettin Hoca'nın karılarını anlatmaktadır. Yakın sayılarımızdan birinde ise — roman hakkında bir fikir vermek için — romanın en kuvvetli pasajlarından birini neşredeceğiz . . .

Nasretti Hoca

Nasrettin Hocanın hayatını şimdiye kadar hiç kimse fıkralarına göre tanzim etmiş değildir. 59 yıl süren hayat mücadelesi içinde, Hacanın bir çok acınacak tarafları, fakrü zarurete, hayat aksiliklerine, karısına, hemşerilerine karşı birçok zaafları, ığbirarları vardır. Hocanın hayatında en büyük rolü oynayan iki mahlûk görürüz: Biri eşeği, diğeri de karısı...

Hoca, belki birkaç dafa evlenmiştir. Belki de bir tek dafa... Bunu, kat'i şekilde söyleyemezize imkân yok. Çünkü birçok fıkraları arasında Hocayı çifte kadın ile, yahut karısının ölümünden sonra yeni kadınla görüyoruz:

Hoca orta çağında dünya evine giriyor. Evlendiği gün evine geldiği zaman bütün davetlilerin çalakaşık zerde yediklerini görüyor. Bu hal, bu kendisini zerde yemeğe çağırmayış Hocanın gücüne gidiyor, tersyüzü dönüyor, ortadan kayboluyor. Tam gerdeğe gireceği sırada Hocayı aramağa başlayorlar. Hoca yok, nihayet onu bir bağ kenarında buluyorlar.

— Aman koş, diyorlar. Gerdeğe gireceksin!..

Hoca dargın dargın cevap veriyor:

— Zerdeyi kim yediyse gerdeğe o girsin!..

Hoca karısı ile yatarken bile mütehammildir. Bir gece sırt sırta yatağa girdikleri zaman karısı: «A... koca, biraz öteye git!» diye sesleniyor. Hoca yavaşça yataktan çıkıyor, papuçlarını giyiyor, kapıyı çekip yürümeğe başlayor.

İki saat kadar yol aldıktan sonra, yolda tanıdığı bir adama rast geliyor.

— Akşehire vardığında bizim eve uğra, karıya sor, daha gideyim mi? diyor.

Zahir Hocanın karısı biraz çirkinmiş.. Kadın da bin bir kırıtma ile ikide birde: «Emmimin oğluna görüneyim mi, Dayımın oğluna görüneyim mi?» diye sorar dururmuş. Hoca bir müddet tahammül etmiş, nihayet birgün dayanamış: «Karı, bana görünme de kime görünürsen görün» demiş.

Hocanın işte bunun gibi fıkraları dilimizde darbımesel haline gelmiştir. Az bir müddet içinde karısından yalnız kendisi değil, mahalleli de bizar olmağa başlayorlar. Bir gün bir mahalleli: «Hoca karın aklını kaybetmiş!» diyor. Hocayı bir düşüncedir alıyor. Mahalleli: "Ne düşünüyorsun Hoca?" diye soruyor. Nasretnin Hoca dudağını bükerek:

— Vallahi; bizim karının aslından aklı yoktu. Acaba nesini kaybetti? Onu düşünüyorum, diyor.

Hocanın karısı sadece çaçaron, musibet birşey değil, sırtük bir kadındırda...

Birgün Hocaya: "Senin karın çok geziyor!" diyorlar.

Hoca hayretle:

— Nasıl olur? Aslı olmasa gerek; öyle olsaydı bizim eve de uğrardı, diyor.

Yalnız Akşehir halkı değil, Hocanın karısı bile Hocaya muziplikler yapmaktan hiç çekinmez. Birgün sofraya çok sıcak bir çorba koyar. Fakat muzipliğini unutur, bir dolu kaşığı kendisi ağzına atar. Boğazı, erimiş demir dökülmüş gibi yanar, gözlerinden yaş gelir. Hoca kemali safiyetle karısına niçin ağladığını sorar. Kadın: "Zavallı anacığım, bu çorbayı çok severdi de o hatırıma geldi! der!...

Hoca da koca bir kaşık başlar çorbayı ağzına atınca, ayni şekilde yanar, gözlerinden yaş fışkırır.

Bu dafa da kadın:

—Ya sen neye ağlıyorsun kocacığım, diye sorar.

Hoca boğuk bir sesle.

— Uğursuz anan ölüp de senin gibi bir nabekârın sağ kaldığına ağlarım, diye cevap verir.

Hoca kadın cihetinden çok talibsizdir. Fakat o devirde de kadınların eşeklerden daha kıymetli olmadıkları da gözünden kaçmamıştır. Birgün karısı ölüyor ve Hoca yalnız kalıyor. Aradan bir müddet geçtikten sonra, bu sefer de eşeği ölüyor. Hoca yeis içinde bunalıyor, onun bu halini gören konukomşu şaşıyorlar.

—Yahu, Hoca, diyorlar. Karın öldü, böyle günlerce mahzun gezmedin. Halbuki eşek öleli on gün olmadı, yüzünün çatıklığı geçmiyor.

Hoca bu sitemlere karşı şu cevabı veriyor:

— Karım öldüğü zaman komşular başıma toplandılar: «Kahırlanma Hocafendi, biz sana ondan âlâsını buluruz, dediler. Fakat bizim eşek öldü, hiç kimse gelip tesellide bulunmadı. Kahırlanmağa hakkım yok mu?

Hoca saf mıdır? hayır... Hocanın fıkralarından bazıları muhakkak ki kendisine isnat edilmiş bir takım saçma şeylerdir. Meselâ ikinci defa evlendiği zaman daha beşinci günü bir çocuğu oluyor. Hoca ertesi günü eve bir elif cüzü, cüz kesesi, yazı takımı getiriyor, kundağın başına koyuyor. Konukomşu şaşırıyorlar. « Şimdiden bunlar ne olacak Hoca? » diyorlar.

Nasrettin Hoca kemali safiyetle şu cevabı veriyor :

— Dokuz aylık yolu beş günde kateden hanidise birkaç güne kadar mektebe başlar, hazır param varken mektep levazımını düzdüm»,

Muhakkak olan bir şey varsa Hoca bu derecede budala bir insan değildir. Ona şaşı bir kadın da aldıkları oluyor. Kadın herşeyi iki görüyor. Meselâ Hoca eve bir tabak kaymak alınca kadın : « Böyle iki tabak kaymak israftır ! » diyor. Hoca memnun... Fakat sofraya oturdukları zaman, kadın birdenbire :

— A.. efendi, affedersin, beni sen namussuz sanırsan aldanırsın. O yanındaki hoca kim ? » diyor.

Hoca Nasrettin dayanamıyor :

— Yoook... Bak kadın, bizim evde herşeyi iki görebilirsin amma kocanı bir ! » diyor.

Bir aralık Hocayı iki karılı görüyoruz: Biri ihtiyar ve eski, diğeri taze ve güzel... Birgün ikisi de Hocanın yanına gelmişler :

— Hangimizi daha çok seversin ? » demişler :

Hoca kıvranıp bükülmeğe başlamış, « ikinizi de » diyerek bahsi atlatmağa çalışmış. Fakat kadınlar ısrarda devam etmişler. Küçük kadın bir aralık :

— Efendi, meselâ ikimiz de Akşehir gölünde kayıkta gelirken kayık devrilse, ikimiz de suya düşsek, sen de karada olsan, hangimizi evvel kurtarırdın ? » demiş.

Hoca gayri ihtiyarî eski karısına dönmüş, tatlı bir sesle :

— Yahu, sen azıcık yüzme bilirsin, değil mi ? demiş.

Hoca Nasrettin, evlilikte saadet bulamamıştır. O kadar ki, kendi nefsini daima karısından üstün tutmuştur.

Kendisine kıyametin ne zaman kopacağını sordukları zaman : « hangi kıyamet ? » diye duraklıyor. « Kıyamet kaç tane olur ? » diye şaşıyorlar. O da safiyetle diyor ki :

— Kıyamet iki tanedir. Karım ölürse küçük kıyamet, ben ölürsem büyük kıyamet ! » diyor.

Hoca, bazan bir çocuk kadar saftır. Karısı doğuramamak azabı içinde kıvranırken o bakkala koşuyor. Bir avuç ceviz alıyor, gelip karısının önüne döküyor.

— Oğlan cevizlerin sesini duyar duymaz oynamağa çıkar ! » diyor.

Nasrettin Hoca 59 yıl süren ömrünün otuzdan ziyadesini hep işte böyle muhtelif kadınlarla didinmekle geçirmiştir. Aldığı kadınlar içinde o kadar zayıfları vardır ki, hocanın karakterine aykırı ve o nisbette de saçmadır. Binaenaleyh hoca kendisi değil, halkın dili ile belki bu kadar çok evlenmiştir.

***

Okuyucularımdan B. B. İsmail Çalpan ve Hasan İdil'e :

— Teveccühlerinize teşekkür ederim. Sadece edebiyatımızda noksan bulunan birşeyi tamamlamağa gayret edeceğim. Bu da sizin gibi münevver okuyucularımın alâkaları ile kabil olacaktır.

İşaret buyurduğunuz nokta üzerinde bilhassa durdum. Elde pek az doküman mevcut bulunduğu için de bu tarih yanlışlığının izalesi güç kabil oldu. Bu arada Nasrettin Hocanın bir çok fıkralarını da feda etmek lâzım geldi. Ancak böyle bir teşebbüs için her türlü çalışmayı göze almış bulundum.

Kadıköyünde Adil Söğüt'e :

Tahmin ettiğiniz gibi mektubunuz elime geldi. Teveccüh ve teşviklerinizin müteşekkiriyim. Nasrettin Hocanın çapkınlıkları fıkralarında yoktur. Ancak hazırladığım romanda bu eğlenceli faslı ihmal etmedim. Fakat bittabi uzun bir şey olmadı. Mamafih Hocanın evlilik hayatı romanda bu noksanı tamamlamış bulunmaktadır.

Hoca, bütün Akşehir esnafının göz bebeği halindedir. Çarşı onun için en fazla ve en güzel eğlenilebilen bir yer haline gelmiştir. Bu yüzden Hoca buradan hiç eksik olmaz.

YENİ EDEBÎ ROMANIMIZ

MEÇHUL SEVGİLİ

Yazan :
Stefan Zvvieg

Türkçeye Çeviren
Muazzez Tahsin BERKANT

Çocukluğundan son nefesine kadar bir genç adamı delicesine seven bir kadının hazin bir aşk hikâyesi. Her satırında bir büyük aşkın ıztırabı, acısı ve tahassürü var. Sevdiği adamın kollarına atılan ve ondan bir çocuk kazanan bu kadın, hiç bir zaman bu adama karşı aşkını göstermemiş, daima silik kalmış ve nihayet çocuğunu kaybettiği gün her şeyi söylemekten artık çekinmemiştir.

Yeni «Yarım Ay» da Tefrikaya Başlıyoruz.

SON GECEMİZ

Yazan:
REBİA ŞAKİR

Kapıyı vurduğum zaman, içeriden kısık, heyecanlı bir ses:
— Giriniz!.. Diye seslendi.
— Pardon efendim, dedim. Dün bana vadettiğiniz kitabı almağa geldim...

İhtiyar adam ayakta sallanır gibi duruyordu. İlk anda parlayan gözlerini birdenbire büyük bir hüzün kapladı, sonra bir elile masaya dayandı, başı göğsüne düştü ve sandalyelerden birine çöküverdi.

Telâşla başucuna koştuğum zaman gülerek doğruluyordu:
— Bir şey yok, bir şey yok.. Ufak bir kriz.. O kadar.. Oturmaz mısınız?.

İkimizde ayni pansiyonda oturuyoruz. İkimizde bekârız.. Fakat aramızda tam 22 yıllık bir yaş farkı var.. O, saçlarına ak düşmüş 50 yaşlarında bir ihtiyar.. Fakat her zaman temiz, her zaman şık ve güzel bir ihtiyar..

Ben bu pansiyona girdiğim gün, bana odamda ilk defa «hoşgeldin» diyen bu adam oldu. Her sabah ikimiz de koridorda karşılaşıyoruz ve tünele kadar konuşarak beraber gidiyoruz.

Sabahın ilk ışıklarında o ve ben, ihtiyar ve genç, bazen bir baba oğul kadar biribirimize yaklaşıyoruz, bazan birer idealist gibi birbirimizden uzaklaşarak bütün yol bağıra bağıra münakaşa ediyoruz.

Hiç sarsılmaz bildiğim bu ihtiyarı, bu gün değişmiş, çökmüş, mahzunlaşmış bulunca şaşırdım. Odanın ortasındaki masa taze ve güzel çiçeklerle süslenmiş, örtünün üzerinde yer yer menekşeler, güller, karanfiller, içi boş tabaklar, parlak gümüş kaşıklar yatıyor. Karşılıklı iki sandalyanın tam ortasında, masa üzerine doğru renkli bir kâğıt fener sarkmış.. Kenarlarda küçük kristal vazolar içinde çam dalları var..

Akşamın hafif karanlığında bu oda, yer yüzünden uzaklaşarak sevişmek isteyen bir çiftin yuvası kadar güzel ve harikulâde...

İhtiyar dostum benim şaşkın ve mütecessis bakışlarımı görünce ayağa kalktı:
— Benimle gelir misiniz?. Dedi. Caddeye bakan bir pencereye doğru yaklaştı ve duvarda asılı duran büyük çerçeveli bir kadın resmini gösterdi:
— Buna iyi bakınız, çünkü 22 yıl sonra ilk defa onu yalnız size anlatacağım.

Elektriği yakınca resim daha bariz, daha kat'i çizgilerile belirdi. Henüz yirmi üçünde bir genç kız... Bal rengi gözlerinin içinde çocuk gibi bazan saf ve masum, kadın gibi bazan muhteris ve heyecanlı ifadeler var.. Alt dudağı güzel bir çizgi ile çenesine doğru inmiş.. Üzerine ufak perçimlerin düştüğü şakaklar, bir kadife kadar güzel.. Küçük burnunun ifadesile çenesinin çukuru arasında bir benzeyiş var.

Dostum kolumdan tutarak beni çekti ve masanın başına oturttu:
— Sizin yaşınızda olan bir adamın, böyle bir kadını nasıl seveceğini düşünebilirsiniz değil mi?. Bu gün cumartesi.. Ve ben her hafta ayni gün bu masayı böyle süslerim. O kadar alıştım ki...

Onu bir balo gecesi tanıdım.

— Anlayamıyorum, niçin cumartesi günleri süslüyorsunuz? Diye sözünü kestim.
— Dinleyin, bu benim garip hayatımın yegâne hikâyesidir, dedi.

Cebinden sigara paketini çıkararak bana uzattı ve kibriti yaktı:
— 22 yıl evvel sizin yaşınızda idim. Ah ne kadar heyecanım vardı. Ne kadar havai ve çapkındım. Öyle ki Allah beni günahkâr saydı ve yalnız bir kadını sevmeğe mahkûm etti. Onu bir balo gecesi tanıdım. Balo dönüşü bir vapur kamarasında dizimde uyudu. Yıpranır, yorulur, üzülür diye üstüne titredim. Bir hafta içinde onun uğruna her şeyi unuttum. Bütün o yığın yığın

kadınlar ve kızlar, saman parçaları gibi dağılıverdiler.

Sanki bir manastıra çekilmiş, Meryem ananın kandili, Meryem ananın resmi önünde tek başına kalmış gibi, yalnız onu görüyordum. Her akşam beraber çıkardık, her akşam beraber buluşurduk. O güne kadar beni bir defa olsun sevdiğini söylemedi ama, beni her zaman düşündü.

Küçük bir pansiyonda otururdu. Dar ve küçük odasının içinde onun en güzel kokuları uçardı. Giyinirken hiç bir şey konuşmazdık. O benim, kendisini seyredişime hürmetkâr, ben ona hayran, dakikalarca yalnız susardık.

Hayatını kısaca anlattı: Evlenmiş, mesut olamamı ve ayrılmıştı. Kendisinden başka hiç kimseyi sevmediğini söylerdi. Yalnız ve sakin yaşayabilmek kaygusile annesinden bile ayrılmış ve hayatını kendi kazanmağa başlamıştı.

* * *

Bir gün onu buraya getirdim. 22 yıl evvel o cumartesi bu oda nasıldıysa, şimdi de aynidir. Yine böyle masamız çiçeklerle süslüydü. Yine çam dalları, kâğıt fenerler, kristal vazolar vardı.

Kapıdan girerken çocuklar gibi ellerini çırptı, bir solukta sıçrayarak odayı dolaştı, sevincinden köşedeki şezlonga, duvar dibindeki karyolaya düşüp kalktı, sonra boynuma sarılarak:

— Seni burada mı seveceğim !. dedi.

Başımız üstündeki kâğıt fenerleri kendi elile yaktı, çamların, çiçeklerin üzerine kendi elile sular serpti. Sonra beni masaya oturttu. Dışarıdan getirttiğim yemekleri kendi ısıtarak sofraya koydu. Karşılıklı oturduğumuz zamanı yüzüme sever gibi bakarak:

— Beni sevdiğini söyle!..

Dedi.

— Seni seviyorum !. dedim.

— Tekrar et, bir kaç defa, bir kaç defa !.. Dedi.

— Seni seviyorum, seni seviyorum, seni seviyorum!. Dedim.

Güldü:

— Artık her hafta bu masaya otururken bizim yeminimiz bu olacak, bak ben de yemin ediyorum : Seni seviyorum, seni seviyorum, seni seviyorum !..

Akşamları işimizden çıkınca buluşurduk. Bir saat kadar konuşur, sonra ayrılırdık Her cumartesi, burada işte böyle, bu hava içinde, bu dekor arasında, bu kokularla sabahlardık. Bazen o erken gelir ve kapıdan beni karşılar, elimdeki çiçekleri, kutuları alır, beni soyarak pijamalarımı giydirir ve bir köşeye oturturdu. Sonra kendi elile yaptığı küçük keten önlüğünü üzerine geçirerek, tıpkı küçük çocuklar gibi mütemadiyen cıvıldayarak ortada dolaşır, masayı düzeltir, tabakları siler, çiçekleri küçük ellerile didikleyip dağıtır, ikide birde baş ucuma gelerek yüzümden ve saçlarımdan öperdi

Belki Allah yeryüzüne bu kadar güzel aşk veremediği için bize şaşardı. Belki biz bir mucize halinde sevişirdik.

* * *

Günler, aylar, yıllar hep bu cumartesi gününün güzelliğile geçti. Ne o benden soğudu, ne de ben ondan uzaklaşmak istedim.

Üzerine ufak perçemlerin düşdüğü şakaklar bir kadife kadar güzel.. küçük bir burun ve güzel, çukur bir çene..

Bir gece şu sedirde ikimizde uzanmıştık. Elimle yüzünü okşuyordum. Birdenbire parmağımı çenesi ve şakakları üstünde gezdirerek:

— Niçin yüzün burşumuş?.. Dedim.

Durgun ve soluk gözlerle yüzüme baktı. Sonra kısık bir sesle:

— Bilmem, dün akşam az uyuduğum için olacak !.. Dedi.

Yerinden kalktı, aynaya gitti ve yüzüne uzun uzun baktı.

Birdenbire neş'e ile döndü :

— Haydi, dedi. Seninle yine masaya oturalım, bir şey yiyelim, karnım acıktı.

O gece sabaha kadar hiç görmediğim bir neş'e ile mütemadiyen güldü ve söyledi. Aylardır bana hasret kalmış gibi yanımdan ayrılmadı. Gözlerini gözlerime dikiyor, kısık, neş'eli sesile durmadan söylüyor, parmaklarile saçlarımı çekiyor, hıçkırığa benzeyen kesik kahkahalarla gülerek konuşuyordu.

Bana belki yüz defa «seni seviyorum» dedirtti. Ve ancak sabahın ışıkları pencerelerden içeriye akarken göğsüm üstünde uyudu.

Ah bilseydim ki bu onun ve benim son gecemizdir, bilseydim, anlasaydım, hissetseydim, onu buraya bağlar, hapsederdim. Amma, hiç bir şeyin farkına varmadım. Ve ertesi hafta onu burada beklemeğe başladım. Tam geleceği saatte, saat 4 te pansiyon sahibi madam kapıdan girdi ve bana bir zarf uzattı.

İşte, o zarfın içinden şu kâğıt çıktı.

İhtiyar dostum elime bir kâğıt verdi. Yıpranmış, solmuş, eskimiş bir kâğıt.. Ufak ve silik bir kadın yazısı..

«Düşün ki, seninle hayatımın en güzel günlerini geçirdim. Amma, Allah daha fazlasını istemedi. Yüzüm buruşuyor ve ben ihtiyarlıyorum sevgilim Bir gün gelir de sana çirkin görünürsem ve benden uzaklaşırsan, ben ölürüm. Ölmek iyi şey, amma, böyle âzapla ölmek kötü.

Dinle beni, artık ikimizin de birbirinden uzaklaşması lâzım. Senden, senin için, aşkımız için, kendim için kaçıyorum. Beni arama.. Dört gün evvel işimi bıraktım ve ancak benim bildiğim bir yere çekildim. Şimdi sen ve ben yaşadığımız, iyi yaşadığımız, güzel, harikulâde günlerin hatıralarile mesut olmağa çalışalım.. İyi, mesut ve bahtiyar kal sevgilim.»

İhtiyar dostumun yüzüne baktığım zama, göz pınarlarından iki damla gözyaşının çenesine doğru aktığını gördüm.

— Onu bir daha hiç görmediniz mi?

Başını kaldırdı, kısık bir sesle:

— Evet... Evet... Fakat hayır... Görmedim. Daha doğrusu bir çok günler onu görür gibi oldum. Sokakta giderken birdenbire yanıbaşımdan geçen bir kadın beni titretirdi. Kalbim çarparak dönüp bakardım. Bazen yürüyüşünü, omuzlarını, bacaklarını ona benzetirdim. Adeta kendimi kaybeder, koşardım, Fakat bu kadının profili veya yüzünün yuvarlaklığı beni olduğum yerde bırakırdı. Omuzlarım çökerdi. Büyük bir hüzün içinde geri dönerdim. Kaç yıl bu benzeyiş heyecanile sarsıldım. Fakat gün geldiki, gerçekten ona rastlasaydım, bu gülünç heyecana kurban olmamak için geçib gidecektim.

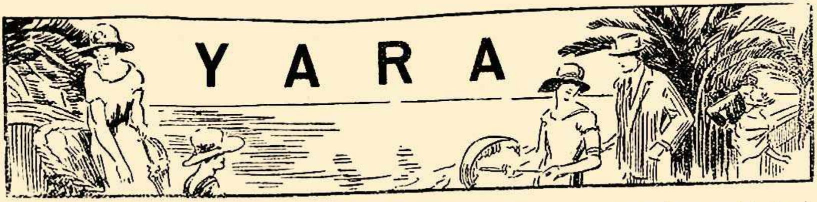

№: 6

Yazan:
KERİME NADİR

Küçük bir kâğıt üzerine adresimi yazıp verdim ve ertesi günü kendisini bekleyeceğimi tekrarlayarak elini sıkıp uzaklaştım.

. . . .

Ertesi gün Mefkûre'nin resmini çerçivelemekle meşgulken ismini Hakkı'dan öğrendiğim Edip bey geldi. Çok şen ve şakacı olması onun yaşlılığını ve çirkinliğini örtüyordu. Tabloları birer birer tetkik ederken kızımın portresi önünde durdu:

— Oooo..... Bu enfes!.. Bunu mutlaka alırım...

Özür diler gibi yanına sokuldum:

— Maalesef Beyefendi....., Onu satmıyorum. Çünkü o kızımın resmidir.

Büyük bir hayretle gözlerini açarak sordu:

— Ya!... Kızınız var demek! Burada mı kendisi?...

— Burada, dedim. Fakat biraz rahatsız olduğu için yatıyor.

O gözlerini Mefkûre'nin gülümseyen yüzünden ayıramıyordu.

— Kızınız çok güzel Beyefendi, dedi. Tebrik ederim...

O zaman hakikati söylemeğe mecbur oldum.

— Uzaktan bir akrabamdır, kendi kızım değil. Fakat kimsesi olmadığı için yanımda büyüdü.

— Âlâ, âlâ... Yine kızınız demektir.

Salona geçtiğimiz zaman tekrar sordu:

— Demek o resmi bana satamıyacaksınız? O halde birkaç manzara alırım, yeniden yapmağa hacet yok. Atelyenizdeki resimlerin hepsini beğendim.

O gitmeğe hazırlanıyordu ki kapı açıldı, içeri Mefkûre girdi, saçlarını arkaya doğru taramıştı. Arkasında rengini biraz soluk gösteren eflâtun bir elbise vardı. Kapıyı kapadı, büyük bir ihtişamla ve bir peri güzelliği içinde bize doğru yürüdü. Edip bey hayran, onu seyrediyordu. Gayri ihtiyarî:

— Kızınız resminden daha güzel, dedi. Bir şaheser doğrusu...

Mefkûre nazikâne bir selâm verdi ve oturdu. Biraz konuştuktan sonra, Edip bey fazla duramayacağını ve bazı işleri bulunduğunu söyliyerek müsaade istemişti.

O gittikten sonra Mefkûre ile resmin çerçivesini bitirdik ve salona astık. Artık epikonu ihtiyarlayan Emine kadın bile bu resmi çok beğendi ve Mefkûre'ye hayırlı kısmetler temenni ettikten sonra aşağı indi. Ben gülüyordum:

— Bak Mefkûre, Emine kadın sana hayırlı bir kısmet çıkmasını temennî ediyor. Ben de amin diyeyim mi?

Yüzüme ciddi ve dikkatli baktı:

— Muallim bey, hakikaten benim evlenmemi arzu ediyor musunuz?

Bu sefer ben hayretle sordum:

— Tabiî arzu ediyorum... Bunda inanmayacak ne var? Senin gelinliğini görmek benim yegâne gayem olduğunu ben sana her zaman tekrar etmiyor muyum?

— ... Demek bugün bana bir kısmet çıksa sevine sevine vereceksiniz...

— Sen razı olduktan sonra tabiî...

Dudaklarını ısırdı:

— Ben öyle sanırdım ki, siz benim gelin olarak uzaklara gitmemi hiç bir zaman istemiyeceksiniz. Himayenizde derin bir şefkatle büyüttüğünüz, Mefkûre'nin sizden müebbeden ayrılmasına müteessir olarak bu ayrılığını mümkün olduğu kadar geciktirmeye bakacaksınız... Ne yazık, muallim bey... Ben varlığınızda en ufak bir yer bile tutamamışım... Nazarınızda Mefkûre hâlâ yalnız acınmağa ve bakılmağa lâyık bir çocuk olmaktan sıyrılamamış.. Öyle ya, onu lâzım olduğu kadar koruyacak bir adama verdikten sonra... sizin vazifeniz kalmıyor.

Yine asabileşiyordu. Yanına gittim ve ellerini tuttum:

— Mefkûre!.. Sana çocuk demekte haksız mıyım? Söylediklerini bir işiten olsa bu adam bu kızı başından atmağa bakıyor, diyecek... Neden bu kadar beni üzüyorsun?.. Senin benden ayrılmanı tabiî arzu etmem... Fakat iyi bir adam çıkarsa, saadetini görmek istemez miyim?...

Gözlerinde derin bir yeis vardı, dudakları acı bir istihza ile büküldü:

— Doğru muallim bey... Hakkınız var... Siz nasıl isterseniz öyle olsun...

Cevabımı beklemeden yürüdü ve dışarı çıktı.

***

Emine kadın elime bir kâğıt tutuşturmuştu.

— Siz uyurken postacı getirdi; beyefendi, dedi.

Derhal açtım. Edip beyden geliyordu.

«Muhterem Beyefendi:

»Günlerce tereddüt ettikten sonra size bu mektubumu yazmağa karar verdim: İstirham edeceğim şeyi yüzyüze bulunduğumuz zamanlar bir türlü söylemeğe cesaret edememiştim. Fakat ne olursa olsun bu cür'etkârlığı mektupla yapıyorum.

Beyefendi, Mefkûre hanımı sizden istiyeceğim... Buna, evvelâ şaşacaksınız. Hatta belki de öfkeleneceksiniz... Çünkü aramızda nazarı itibara alınacak külliyetli bir yaş farkı var...»

Hakikaten birdenbire öfkelenmiştim. Bu, ihtiyar âşıkların densiz hareketlerinden biriydi.

Sonra güldüm ve mektubun gerisine bir göz attım. Şaşkın adam kızıma ebedî bir saadet vadediyor, servetinden uzun uzun bahsederek iki gün sonra cevabımıza muntazır bulunduğunu bildiriyordu.

Mektup elimde bir müddet hareketsiz durdum. Ne yapacaktım?.. Bunu Mefkûreye söylemek ne kadar gülünç olacaktı. Şüphesiz işi alaya alacak ve saatlerce kahkahalarla gülecekti.. Odamda bir bir aşağı yukarı dolaşıyordum. Edip bey bize ilk ziyaretinden sonra birkaç defa daha gelmişti. Bu ziyaretlere Mefkûre ehemmiyet bile vermiyordu. Hele zenginlik onun iğrendiği bir şeydi.. «Zengin kocaya varmak» lafı adeta âsabına dokunuyordu. Halbu ki Edip beyin yegâne meziyyeti zenginliği değil miydi? Şu halde Mefkûre bu teklifi kat'iyen kabul etmiyecekti.

Fakat ne olursa olsun bir kere mek-

tubu ona göstermeliydim. Bu kararla dışarı çıktım. Galiba odasında idi. Yavaşca:

— Mefkûre!.. diye seslendim. Derhal kapıyı açtı. Yüzüme hayretle bakıyordu. Çünkü onu ilk defa böyle vakitsiz çağırıyordum. Hiç birşey söylemeden zarfı uzattım:

— Oku.. ve bana cevabını ver...

Elimden zarfı aldı. Halinde hafif bir şaşkınlık vardı.

Ben tekrar odama dönerek sabırsızlıkla vereceği cevabı beklemeğe başladım.

Aradan bir çeyrek geçti geçmedi, odamın kapısı vuruldu ve onu biraz sararmış karşımda buldum.

Zarfı uzatarak ciddî ve sakin bir sesle:

— Kabul ediyorum, dedi. Geldiği zaman söylersiniz.....

O derece şaşırmıştım ki gayri ihtiyari haykırdım:

— Ne?.. Nasıl?.. Kabul ediyor musun?..

Hiç tavrını bozmadan ayni ciddî sesle tekrar etti:

— Evet!.. Edip beyin izdivaç teklifini kabul ediyorum... Geldiği zaman kendisine söylersiniz...

— Mefkûre!.. İyi düşün kızım... Bu adamla yaşayabileceğine kanaatin var mı?..

Gözlerini gözlerime dikti. Sözleri dudaklarından kin ve çınlıyordu:

— İyice düşündüm muallim bey... Daha fazla düşünemem.. Edip beyi beğeniyorum... Onunla evlenmemde hiç bir mahzur yoktur...

— Fakat şaşıyorum kızım... Sana bir türlü akıl erdiremiyorum. Birkaç ay evvel Muhtarın teklifini şiddetle reddettin. Herhalde onun Edip beyden çok fazla meziyetleri vardı. Bir kere gençti, yakışıklı adamdı, sonra o da zengindi. Neden onu istemedin de Edip beye hiç düşünmeden cevap vermeye kalktın... Edip beyle senin aranda dağlar kadar fark var Mefkûre!.. Yine söylüyorum, daha iyi düşün kızım...

— Muallim bey. Siz benim saadetimi görmeyi arzu etmiyor miydiniz?.. Ben mes'ut olursam siz memnun olacak değil miydiniz?. Şu halde neden ayağıma gelmiş saadeti geri çevirmek istiyorsunuz?.. Neden arzu ettiğim bir şeye müdahale ediyorsunuz?.. Velevki bedbaht olayım, ne çıkar... Şimdiki gibi düşüneydim, o zaman Muhtarın teklifini de reddetmezdim. Maamafi müteessir değilim. Edip bey de bana arzu ettiğim refahı temin edebilir...

Sert ve kat'î konuşuyordu. Onu ilk defa bu derece asabî ve ciddî görüyordum.

— Sen bilirsin Mefkûre, dedim. Ben söyliyeceğim kadar söyledim... Ama mademki arzu ediyorsun Edip bey gelince söylerim...

Kuru bir sesle:

— Teşekkür ederim, dedi ve beni yalnız bıraktı.

***

Edip bey müthiş bir faaliyetle hazırlığa koyulmuştu. Artık sevincinden etekleri zil çalıyor ve ne yapacağını bilmeyordu.

Mefkûre düğün yapılmasını istemedi... Yalnız nikâh merasimile iktifa edilmesini arzu etti...

Ben artık birşey söylemiyor, yalnız hazırlığa iştirak ediyordum...

Emine kadın hepimizden fazla susuyor, arada sırada da:

— Gidi Mefûre seni.. Bizi yalnız bırakıp gideceksin ha!.. diyordu... Onun da kendine göre bir hicran duyduğu belli idi... Yalnız Mefkûrenin ruhunu keşfetmenin imkânını bulamıyor, okadar dikkat ettiğim halde bir türlü ne düşündüğünü anlıyamıyordum.

Edip bey onu nikâhtan sonra alıp İstanbula götürecekti.. Kızımdan bütün bütün ayrılacaktım.

***

Mefkûre iki gün sonra gidiyor.. Dün nikâh oldu. Fakat bu iki günü benim yanımda geçirecek. Edip bey adeta bir mecnun!.. Nikâh günü göbeğini hoplata hoplata yapmadığı tuhaflık kalmadı. Şimdi düşünüyorum. Bu ayrılık bana okadar acı geliyor ki!. O yanımda, her gün görebileceğim bir yerde olsaydı bukadar müteessir olmazdım. Halbu ki İstanbula gidecek... Kim bilir yüzünü nekadar seyrek göreceğim. Bunları düşünürken birgün bana söylediği sözleri hatırladım: «Ben öyle sanırdım ki, siz benim gelin olarak uzaklara gitmemi hiç bir zaman istemiyeceksiniz. Himayenizde ve derin bir şefkatle büyüttüğünüz Mefkûrenin sizden müebbeden ayrılmasına müteessir olarak bu ayrılığı mümkün olduğu kadar geciktirmeğe bakacaksınız. Ne yazık muallim bey... Ben varlığınızda en ufak bir yer bile tutamamışım... Nazarınızda Mefkûre hâlâ yalnız acınmağa ve bakılmağa lâyık bir çocuk olmaktan ayrılamamış...» Mefkûrenin nekadar yanlış düşündüğünü şimdi an'lıyorum... O benim bütün varlığımı kaplamakla beraber giderken bütün neş'emi ve tesellilerimi beraber götürecek. Ben yine hasta, âlil vücudumla, boş ve viran ruhumla yapayalnız kalacağım...

. . . .

Gece saat 12 yi geçtiği halde bir türlü gözlerime uyku girmiyordu. Yatağımdan çıktım. Gidip pencerenin önüne oturdum. Dışarıda hafif bir rüzgâr vardı. Camı açmak istedim. Fakat gecenin serinliği içeri dolunca tekrar kapadım. Fena halde sıkılıyordum. Dışarı çıkıp biraz gezinmek ve hava almak için yürüdüm. Sofa karanlıktı. El yordamile ilerliyordum. Mefkûrenin odasının önünden geçerken kapının aralık olduğunu gördüm. Tuhaf şey... Aceba neden bu gece kapısını kapamamıştı? İçeriden hafif bir aydınlık geliyordu. Acaba oturuyor muydu?..

Korkak adımlarla kapıya yaklaştım ve yavaşca kapıyı ittim: Mefkûre halının üzerine oturmuş, lambayı sedirin üzerine koymuş, başı çaprazvari kavuşmuş kolları üzerinde, mektep sıralarında çocukların ağlarken aldıkları vaz'iyetle, uyuyordu.

Ayaklarımın ucuna basarak yanına yaklaştım. O hiç hareket etmedi. Baş tarafında, bir pencere açık kalmıştı. Lamba, arada sırada esen rüzgârla tütüyor ve önünde açık kalmış bir defterin yaprakları çevriliyordu. Fena vaziyette uyumuştu. Pencereden sabaha kadar soğuk alacaktı.

Daha ziyade yanına yaklaştım. Önündeki defter mavi mürekkeple yazılmıştı. Birden içimde garip bir merak uyandı. Mefkûre bu deftere ne yazıyordu?. Zaptedemediğim bir tecessüs hissiyle eğildim ve rastgele bir yerinden okumağa başladım:

« . . . . Sevmediğim, hatta nefret ettiğim bir adamla yaşamak bana manen intihar hissi veriyor.. Evet, artık buna karar verdim.. Edip beyle evlenerek ondan müebbeden ayrılacağım... Uzaklarda, çok uzaklarda ruhumun acısı belki diner... Onu görmezsem, gözlerile her gün karşılaşmazsam, belki kalbimin günden güne artan sancısını hafifletmeğe muvaffak olurum.. Onu neden bukadar sevdim?.. Nasıl oldu da farkına varmadan bu tedavisi mümkün olmayan hastalığa tutuldum?.. O bunun neden hiç farkına varmadı?.. Bu suâlleri yüz kere kendime soruyorum.. Fakat verecek hiç bir cevap bulamıyorum... Edip beyle evlenmek....» Rüzgâr birkaç yaprak birden çevirdi. Taş gibi hareketsiz, önüme açılan bir başka sahifeyi okumağa devam ettim:

« . . . . Gözlerim kapalı, başım omuzunda düşüyor... Ona bukadar yakından temas etmek beni tatlı bir sarhoşlukla sersem ediyor.. Uzaktan gelen muzik kulaklarımda güzel bir aşk fısıltısı gibi dalgalanıyor.. Kalbimde duyduğum derin saadet beni o sesler arasında yudum yudum içilen leziz bir şerbet gibi mesttediyor... Sert avuçlarile ellerimi sıktı. Sesi beni bu tatlı rüyamdan uyandırdı.

— Mefkûre!.. diyordu. Ve ayni ses kulaklarımda devam ediyordu:

— Arkası var —

İNGİLTERE KRALİÇESİ ELİZABET

Yazan: İlhan TANAR

Cenubi İngiltereyi günlerden beri duman rengi bir tül gibi saran sis o sabah her zamankinden daha kesifti; kral sekizinci Hanrinin çocuklarına nezaret eden Leydi Aşli, pencereden baktığı zaman, şatonun merdivenlerinden ilerisini göremiyordu. Birden, sert, öfkeli bir erkek çocuk sesile yarış edercesine yükselen ve tiz, hırçın bir haykırma işiterek yerinden fırladı. Hatfield şatosunun granit merdivenlerini, epice ilerlemiş olan yaşından umulmıyacak bir çeviklikle koşarak bahçeye indi.

Biraz ötede, sık yapraklı bir kestane ağacının loşluğuna sığınan, biri kız biri erkek on beş on altı yaşlarında iki çocuk, biribirile yumruk yumruğa dövüşüyorlardı.

Leydi Aşli, bu manzaranın karşısında hayretle durakladı:

— Elizabet! ne yapıyorsunuz? kim olduğunuzu unuttunuz mu? Asılzade çocukları biribirile böyle döğüşürler mi?

Elizabet, cevap vermedi. Yumrukları savurmağa devam ediyordu. O anda, İngiltere kralının kızı olduğunu unutmuştu, hakkını yumruklarile müdafaa eden herhangi bir çocuktan farkı yoktu. Kuzeni Rupert'e o kadar kızmıştı ki, mürebbiyesinin ihtarına rağmen yeni hamlelerle çoçuğun üzerine atılmaktan kendini alamıyordu.

Mürebbiye Leydi Katerin şaşırmıştı:

— Sokak çocukları gibi kavga etmek size yakışır mı? ateşin mizaçlı olduğunuzu bilirdim ama yumrukla dövüşeceğinizi doğrusu ummazdım.

Elizabet, yaptığından mağrur bir tavırla gözlerini kaldırdı:

— Küçük kardeşimle alay edildiğini seyredip müdahale etmemek her halde daha çirkin düşerdi. Rupert ne zaman bize gelse, Edvard ile eğleniyor. Bu günde zavallı çocuğu koruya kadar kovaladı At tığı bir taş, kardeşimin ayağını acıttı. Ben de Rupert'i dövdüm. Haksız mıyım? öyle değil mi, kardeşim?

Küçük, zaif bir çocuk birkaç adım ötede duruyordu. Gözleri yaşlıydı. On iki yaşında olmasına rağmen sekiz, dokuz yaşlarında ancak görünen ve ilk bakışta merhamet celbeden bu hasta çocuk, babası Sekizinci Hanri tarafından İngiltere veliahdi ilân edilmişti. Elizabet ondan dört yaş büyüktü. Dünyada kardeşinden daha fazla sevdiği kimse yoktu, onun üzülmesine, hırpalanmasına asla tahammül edemezdi.

Bahçedeki patırdıyı işiten Prenses Meri de kapının önüne çıkmıştı. Elizabetin kız kardeşi değil, annesi olacak yaşta, solgun, ciddi bakışlı bir kızdı.

Babaları kral Sekizinci Hanri, egoist, gaddar, her zulmü, vahşice iş yapmağa muktedir yaradılışta bir adamdı. Meri'nin annesi olan İspanyol Prenses Katerin ile evli iken, karısının maiyetindeki kadınlardan An Boleyn'e âşık olarak, Kanterböri psikoposuna eski nikâhını fesh ettirip, yeni sevgilisile evlenmiş, ondan da, Elizabet dünyaya gelmişti. Artık istemediği bir kadının kızı olmaktan başka bir günahı olmıyan Meri'yi mirasından mahrum bırakmış, saraydan uzaklaştırmıştı. Prenses Meri'nin çocukluğu pek acı şartlar içinde, asılzadelerin ellerinde hırpalanarak geçmiştir.

Küçük Elizabet'te, bir iki sene gayet iyi bakılıp şımartıldıktan sonra, büyük kardeşinin akibetine uğradı. Birtakım asılsız dedikoduların yüzünden, An Boleyn Londra kalesinde celladın satırı altında can verdiği zaman, Elizabet henüz iki buçuk yaşında idi.

Annesinin ölümünden sonra, Elizabetin vaziyeti pek müşkilleşmişti.Hanri, kızına da fena muamele ediyor, yüzünü görmek istemiyordu. Elizabeti'de mirastan mahrum edip saraydan uzaklaştırdı ve üçüncü defa olarak, Ceyn Seymur isminde bir kadınla evlendi. Bu izdivacdan da Edvard dünyaya geldi.

Kralın bir erkek evladının dünyaya gelişi, halkı sevindirmişti. On altıncı asır zihniyeti, memleketin bir kadın hükümdar tarafından idare edilmesini hoş görmüyordu. Prenses Meri'nin küçük kız kardeşine karşı beslediği nefretin devamına da bir sebep kalmamıştı, nasıl olsa her ikisi de kraliçe olamıyacaklardı, Prens Edvard veliaht ilân edilmişti.

Veliaht Edvard'ın küçüklüğü de felâketli geçti. Annesi, çocuk henüz bir iki günlük iken öldü. Sekizinci Hanri tekrar evlendi ve sarayda çocuk ağlamalarile rahatsız edilmek istemediği için, oğlunu da kızları gibi saraydan uzak bir şatoya gönderdi.

Sekizinci Hanrinin üç çocuğunun en mes'ut günleri, Hatfield şatosunda, Leydi Katerin'in nezareti altında geçirdikleri aylardı. Güzel bahçeleri, «Lea» nehrinin etrafını çerçeveliyen koruları, muntazam yolları olan bu şatoda, çocuklar saray dedikodusundan uzak, sakin bir hayat geçirirlerdi. Elizabet beş yaşında iken mükemmel dikiş dikmeği ve iş işlemeği öğrenmiş, hatta kardeşi Edvardın ikinci yaş günü için, kendi elile işleyip diktiği bir blûz hazırlamış, bütün asılzadeler veliaht Prense, elmas, altın, gümüş hediyeler yağdırırlarken, o da bu mütevazi fakat candan hediyesini vermişti.

Derslerine, ikisi beraber çalışırlardı. Prenses Elizabet verilen dersi, tekrarlamadan, dinlerken öğrenir, bir daha unutmazdı. On iki yaşında iken, yirmi beş yaşındakileri bile kıskandıracak kadar malûmat sahibi olmuştu. Ana dilinden başka Lâtince, Fransızca, İtalyanca ve İspanyolcayı da kolaylıkla konuşurdu. Fakat, bütün bu bilgisi, kızdığı zaman, yumruklarını, cahil bir sokak afacanı kadar serbestlikle kullanmasına mâni olamazdı.

Mürebbiyeleri Leydi Katerin, bahçede o gün şahit olduğu heyecanlı kavgayı yatıştırdıktan sonra:

— Elizabet, dedi, şimdi siz hemşireniz Meri'nin yanına, iş işlemeğe gidiniz, Ve siz de, Edvard, yarınki hesap vazifenizi yapmalısınız.

Amca zadeleri Rupert'e gelince, zavallı çocuk, Elizabetin yumruklarına bir defa daha hedef olmak korkusile derhal evine döndü ve bir daha gelmeğe cesaret edemedi.

Elizabet işlemesini eline alıp, kardeşinin yanına oturduğu zaman, sis açılmış, parkın ağaçlarının üstünde kalan su damlaları, güneşin altında elmas gibi ışıldamağa başlamıştı.

Güneş, her zaman Elizabetin kederini dağıtır, neş'elendirirdi. O gün de, pırıl pırıl ağaçlara ve berrak gök yüzüne bakarak kardeşine:

— Burasını öyle seviyorum ki, diyordu, ömrümün sonuna kadar ayrılmamak istiyorum.

Cümlesini tamamlamağa bile vakit kalmadan kapıda âni bir gürültü oldu. Odaya giren bir uşak, mürebbiyelerinin Prenses Elizabet ile Prens Edvardı, babaları Kral Hanri tarafından gelen bir emri tebliğ etmek üzere, şatonun merasim salonunda beklediğini haber verdi.

Elizabetin neş'esi kaçmıştı. İşlemeyi bırakarak:

— Babamdan yeni bir emir, diye tekrarladı, nedir acaba? siz ne dersiniz?

Prenses Meri de durgunlaşmıştı:

— Belli olmaz, babamın arzuları o kadar sık değişiyor ki birşey tahmin etmek kabil değil.

Elizabet, Edvardın ders odasına gitti.

— Kardeşim dedi, hesap vazifeni bırakman icap ediyor. Babamızdan mektup gelmiş. Derhal merasim salonuna gideceğiz.

Çocuk telâşlandı:

— Acaba bizi bedbaht edecek bir haber mi var?

Elizabet, kardeşini teselli etmek, ablalık vazifesini yapmak düşüncesile, kendi endişesini belli etmedi:

— Yok canım, babam bizi mes'ut etmek için elinden gelen her şeyi yapıyor.

Söylediği söze, hakikaten kendi de inanıyordu. « Kral olduğu için, bazen sert ve zalimce hareket ediyor, krallar baba olduklarını unutup, memleketlerinin menfaatine uygun hareket etmeğe mecburdurlar. » diye düşünürdü.

Kral Hanri tarafından gönderilen iki asılzade, şatonun merasim salonunda çocukları sabırsızlıkla bekliyorlardı. Yüzlerindeki muztarip ve sıkıntılı ifadeden, getirdikleri haberin hoş olmadığını anlamak pek kolaydı. Biri, salonun duvarlarını süsliyen kıymetli tablolara bakarak:

— Çocukların burada geçirdikleri mes'ut hayatı bozmak bir cinayet, diyordu. Haşmetpenahı, bu fikrinden vaz geçirmek için ne kadar uğraştım.

— Bu vazifenin bana verilmemiş olması için ömrümün yarısını feda etmeğe razı idim.

Birden kapı açıldı ve önde Leydi Katerin ile Prenses Meri, arkada Elizabet ile Edvard el ele içeri girdiler.

Elizabet, kardeşinin elini bırakmıyarak misafirlere doğru yürüdü.

— Babam sizin vasıtanızla bize bir haber yollamış, dedi. Sizi dinliyoruz.

İki asilzade biribirlerine bakıp yutkundular. Edvard, Elizabetin elini sım sıkı yakalamış, ayırmalarından korkuyormuş gibi iyice sokulmuştu.

Nihayet, asilzadelerden biri söze başladı:

— Pederiniz haşmetli kral Sekizinci Hanri, Prenses Elizabet ile Prens Edvardın ayrı ayrı şatolarda oturmalarını münasip görmüştür. Siz, Prenses Elizabet, Enfield şatosuna gideceksiniz. Siz de, Prens, benim şatomda ikamet edeceksiniz. Şimdi benimle beraber şatoma gelmenizi pederiniz emir buyurdular.

Elizabet, işittiklerine inanmamış gibi haykırdı:

— Hayır, hayır, Babam, Edvardı benden ayırmaz.

Edvard, hıçkırarak ablasına sarılmıştı.

Elizabetin tahta çıkmasile açılan devir İngilterenin inkişaf devridir

Asılzadenin dudakları iztirapla büzüldü.

— Bu, sizin ve benim itaate mecbur olduğumuz bir emirdir, Elizabet.

İki kardeş te ağlaşarak biribirlerinden ayrıldılar.

Aradan bir ay geçmeden, Edvardın oturduğu şatonun sahibine saraydan bir haberci geldi. Biraz sonra Edvarda seyahat elbiseleri giydirildi ve şatonun sahibi Lord Hertford ile beraber yola çıktılar.

Araba ilerledikçe, Edvard, civarda alışık olduğu bir manzarayı görerek seviniyordu. Kıyılarında pek mes'ut günler geçirdiği (Lea) nehri görününce, dayanamadı:

— Elizabete mi gidiyoruz, yine beraber mi oturacağız?

Diye sordu.

Lord,

— Biraz sonra hemşirenizi göreceksiniz.

Diye cevap verdi.

Hakikaten de, araba Enfield şatosunun önünde durdu. Elizabetle Edvardın kavuşmaları da ayrılmaları kadar yürek sızlatıcı idi.

Elizabeti de beraber alarak Meri'nin oturduğu şatoya gittikleri zaman, sevinçleri, duydukları umulmadık haberin kederi altında söndü: Kral sekizinci Hanri ölmüştü ve varisi olan Prens Edvard tahta geçecekti. Amcası naip olarak devlet işlerini idare edecekti. Edvardın da Londrada oturması icap ediyordu.

O günden sonra, Elizabet ve Edvardın mukadderatlarını tayin eden hâdiseler, şayanı hayret bir sür'atle biribirini takip etti.

Londrada geçen bir iki sene zarfında Elizabet tahsilini ilerletti. Çok iyi keman çalıyor. Britiş Müzeum'da bugün bile takdirle seyredilen elişleri vücude getiriyordu. Malûmatlı olduğu derecede neş'eli bir genç kızdı.

Edvard'da, memleketine lâyik bir kral olabilmek için, bütün kudretile çalışıyordu. Fakat kral olmağa kalmadı, henüz on altı yaşında iken, kısa bir hastalıktan sonra öldü. 1553 senesinin son baharında, prenses Meri, İngiltere kraliçesi olarak, taç giydi.

Elizabet için, yeni bir iztirap ve korku devresi başlamıştı. Kraliçe Meri, etrafını saran dalkavukların tesiri altında, öz kardeşini bile gözü görmiyecek kadar kuvvetli bir hükümdarlık hırsına kapılmıştı. İngiltere tahtını ölünceye kadar muhafaza etmekten başka bir düşüncesi yoktu. Elizabetin, aleyhinde bir suikast tertip etmekte olduğu kanaatile, zavallı, masum kardeşini Londra kalesine hapsettirdi. Elizabetin, cellâdın satırı altında can vereceği muhakkak addedildiği sıralarda, kraliçe Meri, her nedense, kardeşini affettirdi ve Londradan uzaklaşmak şartile serbest bıraktırdı.

Kraliçenin yegâne merhametli hareketi, budur. O kadar çok cinayet tertip etmiş, öyle zalimce kararlar vermiştir ki, tarihte, kanlı Meri lakabile anılır. Hükümdarlığı kısa sürmeseydi, muhakkak ki, daha pek çok facialara sebep olacaktı. Tahta çıktığından beş sene sonra öldü.

1558 senesinde, Elizabetin tahta çıkmasile açılan devir, İngilterenin gerek idari, iktisadi ve ticari bakımdan, gerek ilim ve bilhassa edebiyat sahalarında en ziyade inkişaf ettiği bir devirdir. Ben Conson, Spenser ve bilhassa Şekspir gibi büyük muharrirler onun himayesi, teşviki sayesinde yetişmişlerdir. Yirmi beş yaşına kadar çektiği ıstırapların acısını, milletin kendisine karşı gösterdiği candan sevgi ve saygı ile avutan Elizabet, bazı kusurlarına ve zalimce hareketlerine rağmen, tarihin en büyük kadın Hükümdarlarından biridir.

BIR BALO GECESİ...

Yazan: Handan ACUN

Necmi hayatında daha bu kadar güzel, alımlı, sempatik bir kadın görmemişti.

O balo gecesi bin bir ışık altında parlayan tuvaletler arasında bir ihtişam saçan rengin, süslü lâkin muntazam ve bilgili bir ressam elile işlenmiş bir tabloyu andırıyordu.

Her kes ondan bahsediyor, her kes Nazana yaklaşıyor, onun zarafetinden, onun konuşuşundan, bıraktığı tesirden hayranlıkla, sitayişle, iftiharla bahsediyor. Necmi için için kızarıyor, onun sade kendisine inhisar etmesini, bütün bu kalabalığın birdenbire ortadan kaybolmasını ve oracıkta Ademle Havva gibi başbaşa kalmalarını istiyordu. Ne mümkün, Nazan şu kıvrak, cazip etvarı ile sokuluyor, her kalabalıktan biraz iltifat toplayarak bir başka tanıdıklara yaklaşıyordu. Necmi onun peşi sıra yürümeği bir izzeti nefis meselesi saydı, gitmedi. Yalnız ikinci bölmede palmiyeler arasına sokularak camekân arkasından kavanozda nefis bir reçel gibi, cıvıldak ve oynak bir kuş gibi duran Nazanı seyrediyordu. Öyleki gururuna hakim olmakla beraber gözlerine ve isteklerine katiyen hakim olamıyordu. Onu nasıl tanıyacaktı. Keyfi kaçmıştı. Sırnaşıklık edemez, her kese sokularak aralarında bir iltifatına nail olamazdı. Esasen bu akşam buraya pek istiyerek gelmemişti. Yalnız Himayei etfal menfaatine verilen bu lüks baloya arkadaşı Naşidin zorile gelmişti. Naşit ona Nazanı gıyaben tanıtmıştı.

Nazan, yüksek sosyetede yer almış güzel, tahsilli kocasından ayrılmış zengin bir duldu. Kimsesi yok, hatta bir çocuğu dahi. O, İzmirin eşrafından hacı Yusufun kızı idi. Tahsilini evvelâ İzmir Fransız mektebinde bitirmiş, sonra Avrupada okumuş, felsefe, edebiyat, içtimaiyat meraklısı, şen, neşeli bir kadındı...

O Nazanı Naşidden bu kadar öğrenmiş, daha tanımamıştı. Acaba bu kadının gayesi ne idi? Etrafında bunca pervane gibi dönen jön prömiyeler, züppeler, kendini bilirler, zenginler için ne düşünüyor. Cidden hoş bir kadın. Bu düşünceler arasında sigarasının son kalan külünü silkerek baktığı yerde iki çift ayak durdu. Başını yerden yavaş yavaş kaldırdı. Ruyamı görüyordu acaba? Naşid ve yanında o, o dolaşan, gülen, hayalini uzaktan gördüğü Nazan vardı. Naşid yarı alaycı bir sesle:

— Necmi bu ne dalgınlık, bak Nazan hanım farkına varmış; bana, şu karşıdaki camekân arkasında palmiyeler arasında Şairane duran bey kim? dedi ben de kendisine arkadaşım Necmi Gürler. yanılmadınız şairdir. Yanına gidelim mi? dedim o da kabul etti, zira kendisi edebiyat meraklısıdır.

Necmi bir rüyadan uyanan hastalar gibi yüzü kızararak ayıbı yüzüne vurulmuş insanlar gibi derhal ayağa kalktı Nazan hanımın elini hürmetle öptü. Avuçlarının içi titriyordu, hararetten kelime bulamıyordu. Hocası karşısında bulunan talebeye benziyordu.

— O kadar yalnız kalmışım ki hanımefendi Naşit dostlarını bulunca beni unuttu. Lütfedüp gelmemiş olsa idiniz.

Nazan sözünü kesti:

— Estafurullah, ben bu akşam kimsesiz yavrular şerefine verilen bu baloda bulunmak üzere taaa nerelerden geliyorum bilseniz ve istiyorum ki burada büyük eğlenceler ve suprizler tertibeden Himayei Etfâle toplanan az bir miktar paranın daha fazlaya çıkarılabilmesi için yeni yeni eğlenceler, piyangolar ve suprizler ve saire numaralar yapabilelim. Sizler gibi münevverlerden istifade edebilmek isterdim.

Acaba Necmi Gürleri nereden tanıyordu. Naşit Halûk tanınmış muharrirlerden idi, Nazan onu çok iyi tanıyor, şüphesiz Necmi Gürler de ayni karakterin adamı, Naşidin iyi arkadaşı olması hasebile basit bir erkek olmayacaktı.

Necmi Gürler eski paşalardan birinin oğlu idi. İnce ruhlu, zeki, edebiyat aleminde bir hayli ilerlemiş ve okuduğunu isbat edecek kadar hafızası kuvvetli bir gençti.

Aralarındaki bu konuşma bir hayli devam etti. Necmi Gürler Nazanı bütün erkeklik hislerile tetkik edüp onu ufak bir revaransla dansa davet etti. kalktılar, müzik ahenkli bir su şırıltısı gibi önüne her kesi katmış, döndürüyor, bir vals çalıyor bu öyle bir vals ki Nazan uçuyor, Necmi Gürler hayatında bu kadar kıvrak ve neşeli dansöz bir kadına tesadüf etmemişti. Bundan istifade ederek yavaşça Nazana onu rahatsız etmiyecek bir şekilde:

— Nazan hanım, birinci suprizimiz burada kalabalıkta beraber ve tek dansımız olsa, acaba bu teklifim zisin yapmak istediğiniz en iyi bir yardım olmaz mı?

Bu teklifi yapacak kadar cesaret veren Nazan sözleri karşısında belki incilir zan etmişti. Hayır bilakis düşüncelerini çalmış olan Necmi Gürlere hayranlıkla:

— Siz bir perisiniz galiba ;ben de ayni fikirde idim. Vals halâ devam ediyor Nazan çok memnun... İlk suprizi bir dans olacak ve bu dans için bir ayrı numara gibi Himayei Etfal namına para toplanacak ve sonra Nazan tek başına şarkı söyliyecek, bu şekilde eğlenceler, numaralar ve saireler, birbirini takip edecek.

Vals bitti, yerlerine oturdular, bu şekilde kararlaştırılan birinci oyun için Nazan giyinmek üzere odaya geçti. Tuvaletini değiştirerek bir siyah dantel tuvalet giydi ve bu supriz her kese söylenmedi.

Müzik bir tango Oriyantal başladı, elektirikler söndü, renkler değişti, her kes bir şey bekliyerdu.

Nazan Necmi Gürler ile bu tangoyu yapıyor, öyle kıvrak dönüyor ki görenler Nazanı tanımasalardı bravo seslerile alkışlayacaklardı, her kesin gözü bu içi gıcıklayan kadına takılıyordu. Dans bitti. Salonu bir alkış tufanı kapladı, her kes Nazana doğru koşuyor, "bravo Nazan hanım bravo" seslerile bu güzel artisti takdir ediyordu.

İkinci oyun: Nazan bir İspanyol dansözü oldu ve bu gece balonun primadonnası idi sanki. Salon hıncahınç dolmuştu, güzel sesli kıvrak, kızıl bir İspanyol kızı olmuştu. Necmi Gürler hayranlıkla süzüyor ve onu buray getiren Naşide çocuklar gibi sokulmak, sarılmak istiyordu.

Nazan İspanyol dansını bitirince ter içersinde soyunmak üzere odaya koştu. Necmi Gürler arkasından ve balo heyeti tertibiyesi de kendisine teşekkür etmek üzere koştular. Yarım saat içersinde Nazanın bulunduğu oda yüzlerce buket çiçek ve sepetle dolmuştu.

Nazan büyük salona geldi, oradaki davetlilere:

— Baylar, bayanlar ben bu gece hayatımda bir gün bile yapamıyacağım rollere girdim. Bunu sade fakir yavrulara ve onların himayecilerine yardım için yaptım. Bana ihda ettiğiniz bu çiçekler için paralarınızı bu Cemiyete bağışlasaydınız beni ihya ederdiniz..

Biranda Etrafta hareketler oldu. Davetliler ceplerinden çıkardıkları 50 şer 100 er liralıkları Himaye Etfalin

tertip heyetine teberrü ettiler. Nazan çok mesuttu. Giyindi, balodakiler şerefine son olarak saadet şarkısını söyliyecek ayrıldı. O kadar çok eğlenmişti ki. Necmi Gürler sevincinden deli olacaktı. Bu zeki, bilgiç kadının tamamile kendisinin olmasını istiyordu. O da Nazanla beraber çıkmak üzere koştu isede Nazanın otomobili haraket etti. Oda bir taksiye atladı.

Necmi Gürler bu akşam Nazanla muhakkak konuşmak istiyordu. Onu sevmişti, bunu söyliyecekti. Otomobil hızlı hızlı Şişli istikameti uzayan yollarda koşuyordu. nihayet Büyükderede sahile yakın bir köşk önünde durdular. Nazan yorgun siyah kürk mantosuna sarılmış yavaşça indi. Çantasından çıkardığı bir anahtarla kapıyı açtı. Gün ağırıyordu, nerde ise şafak sökecek..

Necmi gözlerile onun haraketlerini takip ediyor ve muhakkak evde kimseler yok diyordu. Demek Nazan yalnız oturuyor. Otomobilden etladı, Nazanın yanına geldi. Nazan Necmiyi görünce hayretle:

— Necmi bey af edersiniz, size allah ısmarladık diyemedim. Çok yorulmuştum. Alkışlar ve gürültüler beni ambale etti ve nihayet kendimi bir artist gibi hiç alışmadığım kıyafetlerde görünce çok tuhaf olmuştum, kaçmayı muvafık buldum.

Necmi Gürler bütün sevgi ve safiyetile:

— Estafurullah Nazan hanım ben ise size takdir ve ...

— Çok yorulmuşunuz efendim.

— Ne beisi var, sizin için..

Nazan iltifatlara gönlü çok tok olduğu için onu fazla söyletmek istemedi.

— Buyurun bir çay içelim.

— Rahatsız etmiş olmayayım?

— Hayır bir küçük kızım var o kadar.

Baraberce içeriye girdiler. Nazan Necmiyi sıcak bir odaya aldı.

İclâl 12 yaşında onun evlâtlığı idi. Doktor Burhandan ayrılalı 6 sene olmuştu, yalnız yaşıyor ve bütün hayatını hayırseverliğe hasrediyordu. Bahçıvan Ali'nin bir kızı olmuştu, kız 6 yaşına geldiği zaman annesi ve arkasındanda babası öldü İşte İclâl Nazana kalmıştı. Bu gün 12 yaşına gelmiş, dünyanın en iyi huylarını üzerinde toplayarak büyüyordu. Nazanın ayak seslerini duyan İclâl hemen yatağından fırladı ve giyindi. İnce ve sevimli bir sesle bağırarak koştu :

— Abla abla siz misiniz?

— Evet İclâl, geç mi kaldım?

— Hayır ablacığım eğlendiniz mi?

— Çok İclâl çok. Bak salona çık bir misafirim var.

İclâl merakla salon çıktı. Mahcup bir tavırla Necmi Gürlere yaklaşarak:

— Hoş geldiniz efendim.

dedi ve elini sıktı. Necmi Gürler İclâli Nazanın kız kardeşi zan etmişti. Zira onun çocuğu yoktu. İclâlle konuşmağa başladı :

— Ablanızı çok seviyor musunuz?

— Çok severim efendim, o benim her şeyimdir, annemdir, babamdır, ablamdır, beni o büyüttü.

Ne zeki, ne güzel kızdı İclâl. Biraz sonra yeni ve zarif bir kıyafetle odaya Nazan girdi, gülerek sordu :

— İclâli nasıl buldunuz?

— Eseriniz efendim, muhakkak ki çok güzel. Gülüştüler Necmi Gürler hayran hayran bu müzeyyen odadaki süslü, derli toplu iki insana bakıyordu. Nezaket ve terbiyelerine meftun oluyordu. bir aralık İclâl odadan ayrıldı. Artık gün iyiden iyiye ağarmıştı. Necmi sabırsızlanıyor, tekrar balodan lâf açmak istiyordu. Laf açmak için evvela tabiatın güzelliğinde ve büyükderenin çok mutena bir yer olduğundan, baloya nereden geldiğinden bahsettiler. Nazan her şeye nezaketle cevap veriyor ve bu baloya Ankarada bulunan halasının yanından geldiğini söylüyordu.

Odaya, küçük bir masa üzerinde kahvaltı hazırlamış bir halde İclâl girdi. Kahvaltı ettiler, konuştular Necmi açılamamıştı. Yerinde oturamadı, nihanet daha fazla rahatsız etmemek için müsaade alarak onlardan ayrıldı.

O gün pazardı. Necmi Gürler uykusuzluk ve yorgunluğun verdiği uyuşuklukla eve geldi. Bir banyo yaptı, yattı, lâkin uyuyamıyordu.

O kadar bunalmıştı ki sağa sola döndükten sonra zorla uyudu. Ne kadar uyumuştu, bilmiyordu. kapının zili acı acı çalınmasile gözlerini açtı, yataktan fırladı. Kapıcı Hasan haber verdi.

— Arkadaşınız Naşit bey...

— Gelsin, buyursun. Allah allah, saat 5.5 akşam olmuş.

Gerinerek kollarını ileriye attı. Odaya Naşit girdi, çok mükedderdi. Necmiye sokularak:

— Bu ne uykusu Necmi ?

Necmi alayla Naşide yaklaştı.

— Ne var Naşit yoksa sen de mi Nazana vuruldun?

Naşit büyük bir yaraya dokunulmuş gibi:

— Şakayı bırak Necmi? dedi.

Necmi merakla sordu :

— Ne var allah aşkına sende?

— Bana bir şey sorma:

— Yapma Naşit, söyle, çok merak ediyorum, ne var?

Naşidin rengi daha çok sararmıştı gözleri dolarak:

— Necmi söyleyemiyorum dilim varmıyor fakat... fakat İşte Necmi hayat bu, felsefesi bu, sonu bu... Nazan öldü. Onu banyo içersinde mosmor bulmuşlar...

Necmi ölü gibi sarardı. bir şey diyemedi, duramadı, bakamadı, gözleri karardı ve meseleyi öğrenmeden bayıldı.

*
* *

Son postanın en baş sütununda her kes şu meraklı haberi okuyor.

(Hayır sever bir Türk kadını evvelki gece Himaye Etfal menfaatine verilen büyük baloda türlü suprizler ve eğlencelerle, dans ve şarkılarla bütün halkı eğlendirmişti. o sabah evine dönen bu fedakâr kadın banyoda hava gazinden zehirlenerek kız kardeşinin kolları arasında ölmüştür. Allah ailesine saburlar versin...)

*
* *

Necmi Gürler çok sinirli olmuştu. Ne yürüdüğünden, ne gezdiğinden bir zevk alıyor yalnız Nazanın yığınlarca çelenk dolu mezarına her gün gidiyor ve ağlıyordu.

VALİDE BAĞI

— *Baştarafı 5 inci sayfada* —

çocukları görebilirsiniz. Çocuklarınız saat dörde kadar çamlar altındr yattılar, daha bir çeyrek var, sıkılmazsınız değil mi?

— Ben beklemekten hiç usanmam. Deniz kenarında Sabatay Seviyi bekliyecek kadar düşkün değilim. Sevgili yavruları bekliyeceğim. Sırası gelince görüşürüz, istirahat etsinler.

Biz kalktık, hep birlikte Rukiye Avni, Leman Avni, profesör Lesli, çocuğu, refikası sanatoryoma gittik. Hıfzı Nalbandoğlu zamanı gelince çocukların yanına gitmiş. Biz sanatoryom ve prevantoryom ziyaretinden sonra onu çocukların yanında bulduk. Sanatoryomda bir iki grup resim çıkardık. Profesörle karısı ve oğlu «vakit nakittir» diye Kadıköyüne harekete hazırlanan idarenin otomobiline binip gittiler. Biz Nalbandoğlunun yanında, çamlar altında Haticeyi dinliyorduk.

Bilmem, Haticeyi tanır mısınız? O Bucalı hassas bir genç kızdır, şairdir, ruhan çok incedir. Üç yıl evvel Ankarada Nalbandoğluna gelmiş, ondan yardımını istemiştir. Amca bey yardım sözü olur da durur mu? Hemen harekete geçmiş.

Anası babası birbiri ardı sıra ölen, hayatta tek başına kalan bu Bucalı yavru okumağa çok meraklı imiş. Fakat vücutca oldukca rahatsızmış. Amca bey ne yapıp yapmış, bu hassas kızı prevantoryoma göndermeğe muvaffak olmuş. Üç yıldanberi burada bulunan Hatice Engin hergün biraz daha sıhhatlanıyor, biraz daha kuvvetleniyormuş. Şimdi bize şiirlerini okumağa başlamıştı.

«Bahar akşamları» adlı şiirlerini dinliyorduk. O bize İnanmasını, «Hası» ı okuyordu. Birlikte fotoğraflar çıkardık. Çamlar altındaki yataklarından, muallim ve talebelerden bir kısmının hep bir arada resimlerini aldık. Şakrak kahkahalarla bizi kapıya kadar teşyi ettiler. Bir talika ile prevantoryomdan Kısıklıya uzanırken sesleri hâlâ duyuluyordu.

Şükrü Saraçoğlu

BU FIRSATI KAÇIRMAYIN:

% 50 TENZİLAT

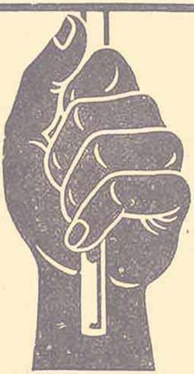

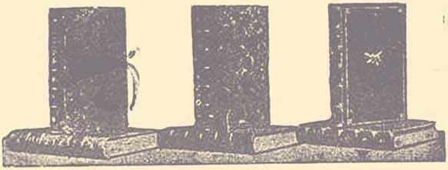

Bütün Bu Kitapları Yüzde Elli Eksiğine Elde Edebilirsiniz:

Bitiğin adı	Yazan	Değeri Kr.
Atillâ	*Peyami Safa*	100
Açlık	" "	75
9 uncu Hariciye Koğuşu	" "	50
İki Süngü arasında	*Aka Gündüz*	100
Çıkrıklar Durunca	*Sadri Ethem*	100
Düşkünler	" "	75
Yalanın Kudreti	*Kâzım Nami*	75
Emine	*Suad Derviş*	75
Güzellik Kraliçesi	*Nezihe Muhiddin*	50
Sen ve Ben	*Muazzez Tahsin*	75
Aşkın Birinci Şartı	*Vâ. Nû.*	100
Rasputin	" "	75
Kara Davut	*Nizamettin Nazif*	100
Geceleyin Sokaklar	*Mahmut Yesari*	40
Kâhya Kadın	" "	25
Çıplaklar Diyarında	*Kâmran Şefik*	50
Nakıs	*İbnerrefik A. Nuri*	30
Venedikli Köle	*Kemaleddin Şükrü*	50
En Güzel Hikâyeler	*1927 Yılında yazılanlardan*	75
" " "	*1928 " "*	100
" " "	*1929 " "*	50
" " "	*1930 " "*	100
" " "	*1931 " "*	150
Küçük Hikâyeler Kolleksiyonu	*(10 kitap bir arada)*	150
Turgut Reis	*Ali Rıza Seyfi*	100
Yeni bir Cihan harbi	*Mübahat*	100
Şimal Kutbu kâşifi Andre	"	100
Cenup Kutbu kâşifi Scott	*Apdülkadir Sadi*	100

RESİMLİ AY MATBAASI

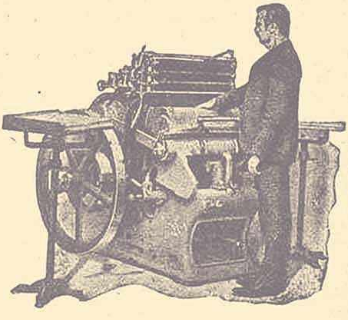

Gazete, Mecmua, Broşür
Kitap, Albüm, Lûgat
Hertürlü Renkli Baskılar
Takvim - Muhtara - Almanak

Resmî ve Ticarî Defterler - Makbuz ve Senetler
Fatura - Cetvel - Biletler - Aksiyon ve Afişler ...

Siparişler Çok Çabuk Yetiştirilir. Fiatlar Ucuz, İşler Son Derece Zarif ve İtinalıdır.

Sahibi: Resimli Ay Matbaası T. L. Ş. - Yazı Direktörü : Emin Refik Uzman ● No. 119 ● 15 Haziran 1940 ● Basan : Resimli Ay Matbaası T. L. Ş.